

# Parimet e Administratës Publike

Nëntor 2023



Botim i vitit 2023

# Parimet e Administratës Publike

Parimet e Administratës Publike janë një kuadër gjithëpërfshirës standardesh që shprehin vlerat dhe sjelljet që qytetarët dhe bizneset presin nga një administratë publike moderne. Ato janë krijuar për të udhëzuar administratat e zgjerimit dhe fqinjësisë së Bashkimit Evropian (BE) në përpjekjet e tyre reformuese për të trajtuar mangësitë e administratave të tyre publike dhe për të përmbushur kërkesat e BE-së për një nga "reformat themelore" të procesit të anëtarësimit.

Parimet u zhvilluan nga SIGMA, një nismë e përbashkët e BE-së dhe OECD-së, e financuar kryesisht nga BE-ja, me kërkesë të Komisionit Evropian (KE). Parimet bazohen në *acquis* ekzistues të BE-së, në instrumentet ligjore të OECD-së, në standardet e tjera ndërkombëtare, si dhe në praktikat e mira të BE-së dhe të vendeve të OECD-së.



2|

Ky dokument është hartuar me ndihmën financiare të Bashkimit Evropian (BE). Ai nuk duhet të paraqitet si dokument që përfaqëson pikëpamjet zyrtare të BE-së, OECD-së ose të vendeve anëtare të saj, apo të partnerëve pjesëmarrës në Programin e SIGMA-s. Mendimet e shprehura dhe argumentet e përdorura janë të autorëve.

Ky raport u miratua nga Komiteti i Qeverisjes Publike të OECD-së me procedurë të shkruar më 1 shtator 2023.

Ky dokument, si dhe çdo e dhënë dhe çdo hartë e përfshirë këtu, nuk cenon statusin apo sovranitetin e asnjë territori, përcaktimin e kufijve dhe ndarjeve ndërkombëtare dhe as emrin e ndonjë territori, qyteti ose zone.

Përdorimi i këtij materiali, qoftë në formë dixhitale apo të printuar, rregullohet nga Termat dhe Kushtet që gjenden në faqen e internetit të OECD-së <http://www.oecd.org/termsandconditions>.

**Ju lutemi citojeni këtë publikim si:**

OECD (2023), *Parimet e Administratës Publike*, OECD, Paris,  
<https://www.sigmaweb.org/publications/Principles-of-Public-Administration-2023-edition-ALB.pdf>

Fotot nga: Kopertina ©elettaria/Shutterstock.com

**OECD (2023)**

OECD/SIGMA - 2 Rue André Pascal 75775 Paris Cedex 16, France  
+33 (0) 1 45 24 82 00 | [sigmaweb@oecd.org](mailto:sigmaweb@oecd.org) | [www.sigmaweb.org](http://www.sigmaweb.org)

# Tabela e përmbajtjes

|  |    |
|--|----|
| Hyrje  | 6  |
| Strategjia   | 13 |
| Parimi 1: Krijimi dhe zbatimi i një agjende gjithëpërfshirëse, të besueshme dhe të qëndrueshme të reformës së administratës publike duke nxitur inovacionin dhe përmirësimin e vazhdueshëm.                                      | 14 |
| Zhvillimi dhe koordinimi i politikave  | 15 |
| Parimi 2: Politikat publike janë koherente dhe të koordinuara në mënyrë efikase nga qendra e qeverisë; vendimet përgatiten dhe komunikohen në mënyrë të qartë dhe transparente.  | 16 |
| Parimi 3: Qeveria planifikon dhe monitoron politikat publike në mënyrë efikase dhe gjithëpërfshirëse, në përputhje me hapësirën fiskale të qeverisë.   | 16 |
| Parimi 4: Politikat publike zhvillohen në bazë të provave dhe analizave, duke ndjekur rregulla të qarta dhe të qëndrueshme për hartimin e ligjeve; ligjet dhe rregulloret janë lehtësisht të aksesueshme.                        | 17 |
| Parimi 5: Të gjithë aktorët kryesorë të jashtëm dhe të brendshëm të interesit dhe publiku i gjerë konsultohen në mënyrë aktive gjatë zhvillimit të politikave.   | 18 |
| Parimi 6: Zbatimi dhe vlerësimi i politikave publike në mënyrë efikase, duke rritur rezultatet e politikave dhe duke reduktuar kostot dhe ngarkesat rregullatore.  | 19 |
| Parimi 7: Parlamenti kontrollon në mënyrë efikase politikëbërjen e qeverisë dhe siguron politikën e përgjithshme dhe koherencën legjislative.  | 20 |
| Shërbimi publik dhe menaxhimi i burimeve njerëzore   | 21 |
| Parimi 8: Kuadri i punësimit balancon stabilitetin dhe fleksibilitetin, siguron llogaridhënien e nëpunësve publikë dhe i mbron nga ndikimi i paligjshëm dhe shkarkimi i padrejtë nga puna.                                       | 22 |
| Parimi 9: Administrata publike tërheq dhe rekruton njerëz të aftë bazuar në merita dhe mundësi të barabarta.   | 23 |
| Parimi 10: Udhëheqja efikase nxitet përmes kompetencës, stabilitetit, autonomisë profesionale dhe përgjegjësisë së drejtuesve të lartë llogaridhënës.  | 24 |
| Parimi 11: Nëpunësit publikë motivohen, paguhën në mënyrë të drejtë dhe konkurruese dhe kanë kushte të mira pune.  | 25 |
| Parimi 12: Zhvillimi profesional, talenti dhe menaxhimi i performancës rrisin aftësitë, efikasitetin dhe efikasitetin e nëpunësve publikë dhe promovojnë vlerat e shërbimit civil.   | 26 |
| Organizimi, llogaridhënia dhe mbikëqyrja   | 27 |
| Parimi 13: Organizimi dhe menaxhimi i administratës publike nxit llogaridhënien, efikasitetin dhe efikasitetin.  | 28 |
| Parimi 14: Përgjegjësitë shpërndahen qartë ndërmjet niveleve të qeverisjes, duke përqafuar parimin e subsidiaritë dhe të autonomisë vendore, dhe duke lehtësuar koordinimin ndërinstucional me mekanizmat efikas të mbikëqyrjes. | 29 |
| Parimi 15: Administrata publike është transparente dhe e hapur.  | 29 |

|  |           |
|--|-----------|
| Parimi 16: Parlamenti, Avokati i Popullit dhe Institucioni i Lartë i Auditimit (Kontrolli i Lartë i Shtetit/Zyra Kombëtare e Auditimit) kontrollojë administratën publike në mënyrë efikase.   | 30        |
| Parimi 17: E drejta për administratë të mirë ruhet nëpërmjet procedurës administrative, shqyrtimit gjyqësor dhe përgjegjësisë publike.   | 31        |
| Parimi 18: Sistemi koherent dhe gjithëpërfshirës i integritetit të sektorit publik minimizon risqet e korrupsionit.  | 32        |
| <b>Ofrimi i shërbimeve dhe dixhitalizimi</b>   | <b>33</b> |
| Parimi 19: Përdoruesit janë në qendër të projektimit dhe ofrimit të shërbimeve administrative.   | 34        |
| Parimi 20: Administrata publike ofron shërbime të thjeshtëzuara dhe me cilësi të lartë.  | 34        |
| Parimi 21: Shërbimet administrative janë lehtësisht të aksesueshme online dhe offline, duke marrë parasysh nevojat, zgjedhjet dhe kufizimet e ndryshme.  | 35        |
| Parimi 22: Dixhitalizimi mundëson vendime të bazuara në të dhëna si dhe politika, shërbime dhe procese efikase, eficiente dhe të përgjegjshme në të gjithë qeverinë.   | 36        |
| <b>Menaxhimi financiar publik</b>  | <b>37</b> |
| Parimi 23: Buxheti vjetor është gjithëpërfshirës dhe i formuluar brenda një kuadri afatmesëm të besueshëm dhe të vazhdueshëm, duke balancuar nevojat e politikave me kufizimet fiskale.  | 38        |
| Parimi 24: Qeveria mbështet zbatimin e buxhetit dhe ofrimin e shërbimeve duke siguruar likuiditet në periudhën afatshkurtër dhe afatmesme.   | 39        |
| Parimi 25: Qeveria zbaton buxhetin në përputhje me vlerësimet dhe raportet për të në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe transparente, duke lejuar kontrollin në kohën e duhur.   | 40        |
| Parimi 26: Organet e administratës publike menaxhojnë burimet në mënyrë efikase dhe në përputhje me rregullat për të arritur objektivat e tyre.  | 41        |
| Parimi 27: Auditimi i brendshëm përmirëson menaxhimin e organeve të administratës publike.   | 42        |
| Parimi 28: Legjislacioni i prokurimit publik, duke përfshirë partneritetet publike private dhe koncesionet, bazohet në parimet e trajtimit të barabartë, mosdiskriminimit, transparencës, proporcionalitetit dhe konkurrencës, dhe mbështetet nga një kuadër i fortë qeverisë. | 43        |
| Parimi 29: Autoritetet kontraktore kryejnë operacionet e prokurimit publik, duke përfshirë partneritetin publik privat, në mënyrë efikase dhe ekonomike.   | 44        |
| Parimi 30: Sistemi i pavarur i shqyrtimit të ankesave të prokurimit siguron trajtim efikas, të shpejtë dhe kompetent të ankesave.  | 45        |
| Parimi 31: Të gjitha fondet publike auditohen në mënyrë efikase nga një auditues i pavarur që ofron siguri për përdorimin e burimeve publike dhe ndihmon në përmirësimin e funksionimit të sektorit publik.  | 46        |
| Parimi 32: Qeveritë rajonale dhe vendore kanë burime dhe autonomi të mjaftueshme fiskale për ushtrimin e kompetencave të tyre duke përfshirë mbikëqyrjen financiare për të nxitur menaxhimin financiar të përgjegjshëm.  | 46        |

# Hyrje

## Synimi dhe fokusi i Parimeve të Administratës Publike

SIGMA, një nismë e përbashkët e Bashkimit Evropian (BE) dhe OECD-së, e financuar kryesisht nga BE-ja, zhvilloi Parimet e Administratës Publike ("Parimet") në përgjigje të kërkesës nga Komisioni Evropian (KE). Qëllimi ishte të përsoseshin vlerat dhe standardet e qeverisjes së mirë publike që mund të udhëzojnë administratat e zgjerimit dhe të fqinjësisë së BE-së në përpjekjet e tyre reformuese dhe që të trajtojnë mangësitë në administratat e tyre publike.

Parimet janë një kuadër gjithëpërfshirës i standardeve që shprehin vlera dhe sjellje që qytetarët dhe bizneset mund të presin nga një administratë publike moderne. Ndonëse nuk ka një model të vetëm për organizimin dhe funksionimin e administratës publike, Parimet mund të përdoren, së bashku me kuadrin shoqëruar të monitorimit, si udhëzues për reformat e administratës publike dhe një instrument për vlerësimin e progresit.

Parimet bazohen në legjislacionin *acquis* ekzistues të BE-së, në rekomandimet e OECD-së, në standardet e tjera ndërkombëtare, si dhe në praktikën e mira të BE-së dhe të vendeve të OECD-së. Parimet janë kuadri kryesor që udhëzon vendet e zgjerimit të BE-së se si të ndërtojnë një administratë publike më të mirë. Monitorimi në raport me Parimet përbën bazën e analizës së Komisionit Evropian (KE), së bashku me standardet e tjera ndërkombëtare, për të përcaktuar përafrimin e vendeve me standardet e BE-së. Në ato fusha të Parimeve ku ekziston legjislacioni i BE-së, Parimet harmonizohen me *acquis* të BE-së. Në rast se ka pasiguri, atëherë mbizotëron formulimi i legjislacionit të BE-së.

Për OECD-në, Parimet përbëjnë një instrument për përhapjen e standardeve të OECD-së për qeverisjen e mirë publike dhe për rritjen e ndikimit të Organizatës në administratat ku SIGMA punon. Gjithashtu, politikanët dhe nëpunësit publikë nga vendet e tjera në tranzicion mund ta përdorin kuadrin si një mjet për përmirësimin e vazhdueshëm të sistemeve të administratës publike dhe si udhëzim për të rritur kapacitetin e administratës së tyre publike për të zhvilluar politika më të mira në funksion të një jete më të mirë, për të ofruar shërbime me cilësi të lartë dhe të përqendruara tek përdoruesit, dhe për të menaxhuar fondet publike në mënyrë efikase, si dhe në përpjekjet e tyre për të nxitur transparencën dhe llogaridhënien dhe për të ndërtuar besimin e qytetarëve në institucionet publike.

## Rëndësia e administratës së mirë publike për BE-në dhe OECD-në

BE-ja dhe OECD-ja njohin faktin se qeverisja e mirë publike është një faktor vendimtar për arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm, të rritjes ekonomike, të konkurrencës dhe të cilësisë më të mirë të jetës, si dhe për trajtimin e sfidave kryesore në shoqëri si sot ashtu edhe në të ardhmen. Të dy organizatat ndajnë pikëpamje mbi vlerat që përcaktojnë qeverisjen e mirë publike.

OECD-ja dhe BE-ja ndihmojnë qeveritë që të orientohen në kontekstet e tyre gjithnjë e më komplekse dhe të përmirësojnë qeverisjen publike duke ofruar një platformë për dialogun politik dhe shkëmbimin e përvojës, duke zhvilluar rekomandime dhe duke ofruar të dhënat dhe analizat e nevojshme krahasuese ndërkombëtare. Në BE, koncepti i "administratës së mirë" është përcaktuar gradualisht dhe është përfshirë në Kartën e të Drejtave Themelore të BE-së, Neni 41.<sup>1</sup>Në vitin 1993 (Kopenhagë) dhe në vitin

<sup>1</sup><https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/41-right-good-administration>.



1995 (Madrid), Këshilli Evropian theksoi se kapacitetet administrative dhe institucionale për të zbatuar në mënyrë efikase legjislacionin *acquis* dhe aftësia për të marrë përsipër detyrimet e anëtarësimit përbëjnë kushte themelore për anëtarësimin në BE.<sup>2</sup> Në vitin 1999, SIGMA parashitri nocionin e një Hapësire Administrative Evropiane.<sup>3</sup>

Në Strategjinë e tij të Zgjerimit 2014,<sup>4</sup> Komisioni Evropian e theksoi reformën e administratës publike si një nga "reformat themelore" të procesit të zgjerimit dhe përvijoi gjashtë fushat tematike që do të formonin më vonë strukturën e Parimeve. Metodologjia e rishikuar e zgjerimit të BE-së e miratuar në vitin 2020, e vendos "grupin e reformave themelore" në thelb të negociatave të anëtarësimit:

"Besueshmëria duhet të përfordhet përmes një fokusi edhe më të fortë në reformat themelore që janë thelbësore për suksesin në rrugën drejt BE-së. Këto reforma themelore do të vendosen akoma edhe më në qendër të negociatave të anëtarësimit. Negociatat për reformat themelore do të hapen të parat dhe do të mbyllen të fundit dhe përparimi në këto reforma do të përcaktojë ritmin e përgjithshëm të negociatave".<sup>5</sup>

Reformat themelore trajtojnë çështje kyçe ndërsektoriale dhe të ndërlidhura, duke filluar nga sundimi i ligjit, lufta kundër korrupsionit dhe të drejtat e njeriut, deri te funksionimi i institucioneve demokratike dhe reforma e administratës publike. Negociatat në këto fusha do të udhëhiqen, ndër të tjera, edhe nga udhërrëfyesit; udhërrëfyesi për reformën në administratën publike do të jetë ndër standardet krahasuese të kërkuara prej vendeve që negociojnë.

Në tetor të vitit 2022, Komunikimi i Komisionit Evropian mbi Politikën e Zgjerimit të BE-së përshkroi qëllimin kryesor të administratës publike për t'iu përgjigjur shqetësimeve që shfaqen dhe për të punuar në dobi të qytetarëve, si dhe mangësitë kryesore në vendet në zgjerim:

"Institucionet publike dhe administratat duhet të jenë të përgjegjshme ndaj shqetësimeve shoqërore dhe duhet të jenë efikase në lidhje me zbatimin e politikave. Modernizimi i administratave publike mbetet një shqetësim kryesor në të gjithë vendet në zgjerim. Politizimi vazhdon të gërryjë kapacitetet dhe pëlqimin e administratës publike si punëdhënës. Megjithëse ekziston ndërgjegjësimi për nevojat kryesore të reformës për krijimin e administratave më profesioniste dhe të bazuara përgjithësisht në merita, ende ka nevojë për më shumë udhëheqje dhe përpjekje për përmirësimin e planifikimit të politikave, financave publike, menaxhimit të njerëzve dhe të llogaridhënies."<sup>6</sup>

<sup>2</sup><https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/accession-criteria-copenhagen-criteria.html>.

<sup>3</sup>OECD (1999), *Parimet Evropiane të Administratës Publike*, Dokumentet e SIGMA-s Nr. 27, Botim i OECD-së, Paris, <https://doi.org/10.1787/5kml60zwd7h-en>. Hapësira Administrative Evropiane përfshin komponentë të tillë si besueshmërinë, parashikueshmërinë, llogaridhënien dhe transparencën, si dhe aftësitë teknike dhe menaxheriale, kapacitetet organizative, qëndrueshmërinë financiare dhe pjesëmarrjen e qytetarëve.

<sup>4</sup>KOM (2014) 700 final, Komunikimi nga Komisioni për Parlamentin Evropian, Këshillin, Komitetin Ekonomik dhe Social Evropian dhe Komitetin e Rajoneve, Strategjia e Zgjerimit dhe Sfidat Kryesore 2014-15, [https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2016-12/20141008-strategy-paper\\_en.pdf](https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2016-12/20141008-strategy-paper_en.pdf)

<sup>5</sup>KOM (2020) 57 final, Komunikimi nga Komisioni për Parlamentin Evropian, Këshillin, Komitetin Ekonomik dhe Social Evropian dhe Komitetin e Rajoneve, Përmirësimi i procesit të anëtarësimit - Një perspektivë e besueshme e BE-së për Ballkanin Perëndimor, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0057>.

<sup>6</sup>KOM (2022) 528 final, Komunikimi nga Komisioni për Parlamentin Evropian, Këshillin, Komitetin Ekonomik dhe Social Evropian dhe Komitetin e Rajoneve, 2022 Komunikimi mbi Politikën e Zgjerimit të BE-së, f. 20, <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/2022%20Communication%20on%20EU%20Enlargement%20Policy-v3.pdf>.

Për të rritur koherencën, Komisioni Evropian po harmonizon qasjen e tij ndaj dialogut me Shtetet Anëtare dhe vendet candidate për rëndësinë e administratës publike cilësore:

“Komisioni synon të sigurojë një shkallë të lartë koherence në qasjen e tij të politikave, duke përfshirë edhe periudhën pas anëtarësimit, duke vazhduar të nënvizojë rëndësinë e administratës publike cilësore dhe duke ofruar një kuadër vlerësimi të barabartë për matjen e cilësisë së administratës publike. Kjo bëhet për të shmangur situatën ku reformat pozitive "të realizuara me vështirësi", për shembull për një shërbim civil profesional dhe të bazuar në merita, të anulohen pasi një vend të bëhet anëtar i BE-së.”<sup>7</sup>

Në mars të vitit 2022, ministrat evropianë përgjegjës për administratën publike theksuan më tej nevojën për shërbime civile tërheqëse, moderne dhe inovative që të udhëheqin nëpërmjet shembullit, shërbime publike transparente dhe të qëndrueshme që përmbushin pritshmëritë e përdoruesve dhe shërbime publike dixhitale me cilësi të lartë dhe gjithëpërfshirëse që respektojnë vlerat evropiane.<sup>8</sup>

Në nëntor të vitit 2022, në një takim të Komitetit të Qeverisjes Publike në nivel ministror, ministrat e OECD-së u angazhuan që të “përforconin, promovonin dhe të forconin themelet e demokracive duke pranuar se ato duhet të përballen me sfidat e rritjes dhe ndryshimit të pritshmërive të qytetarëve në drejtim të përfaqësimit, reagimit, qeverisjes së hapur dhe integritetit të institucioneve, si dhe në drejtim të politikave të gjelbra duke përfshirë qasjet inovative në sektorin publik” dhe të “vazhdonin përpjekjet për të ngritur institucione publike profesionale, efikase dhe eficientë, si dhe udhëheqje dhe nëpunës civilë me performancë të lartë në mbështetje të demokracive më të forta.”<sup>9</sup>

## Arsyeja e botimit të rishikuar (2023) të Parimeve të Administratës Publike

Edicioni i parë i Parimeve të Administratës Publike u botua në vitin 2014. SIGMA e ka përgatitur këtë botim të rishikuar për sa më poshtë vijon: 1) përditësimin e kuadrit në përputhje me standardet dhe praktikatat më të fundit në BE-së, OECD-së dhe të organizatave të tjera ndërkombëtare; dhe 2) t'i përgjigjet më mirë sfidave me të cilat përballlet shoqëria aktualisht dhe në të ardhmen dhe nevojës për administrata publike që janë të përgjegjshme dhe të shkathëta për të trajtuar prioritetet politike që evoluojnë dhe kërkesat e qytetarëve. Parimet janë krijuar në mënyrë të tillë që të jenë "asnjanëse ndaj politikës", duke u mundësuar administratave publike, të cilat i ndjekin ato, të realizojnë më mirë prioritetet politike të qeverive të tyre, objektivat ekonomike, sociale, mjedisore ose të sigurisë.

Sot pritet që administratat publike të jenë më dixhitale, më të shkathëta, më inovative dhe më të gjelbra sesa në vitin 2014. Versioni i ri pasqyron rëndësinë e përqafimit të plotë të potencialit të dixhitalizimit, mësimet e nxjerra gjatë pandemisë globale COVID-19 (forcimi i shkathtësisë dhe i aftësisë ripërtëritëse të administratës publike dhe, fleksibiliteti i organizimeve të punës), si dhe pritshmërinë që administrata publike të kontribuojë në trajtimin e sfidave mjedisore, duke përfshirë sfidat e ndryshimeve klimatike dhe të humbjes së biodiversitetit.

<sup>7</sup>BE (2021), *Mbështetja e administratave publike në Shtetet Anëtare të BE-së për të kryer reforma dhe për t'u përgatitur për të ardhmen*, 29 prill 2021, f. 21, [https://ec.europa.eu/info/departments/structural-reform-support/supporting-public-administrations-eu-member-states-deliver-reforms-and-prepare-future\\_en](https://ec.europa.eu/info/departments/structural-reform-support/supporting-public-administrations-eu-member-states-deliver-reforms-and-prepare-future_en).

<sup>8</sup>*Deklarata e Strasburgut mbi vlerat dhe sfidat e përbashkëta të Administratave Publike Evropiane*, (2022), [https://www.transformation.gouv.fr/files/presse/Declaration\\_common\\_values\\_challenges\\_european%20public\\_administrations\\_1.pdf](https://www.transformation.gouv.fr/files/presse/Declaration_common_values_challenges_european%20public_administrations_1.pdf).

<sup>9</sup>*Deklarata për ndërtimin e besimit dhe forcimin e demokracisë*, (2022), <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0484>.



Ky version i ri unifikon Parimet për rajonet e zgjerimit dhe të fqinjësisë së BE-së, dhe shpreh akoma më qartë dhe në mënyrë më koncize vlerat dhe standardet e BE-së për administratën e mirë publike. Standardet specifike të anëtarësimit në BE theksohen veçmas aty ku ato ekzistojnë. Parimet e vitit 2023 zgjerojnë gjithashtu edhe objektin duke shkuar përtej qeverisë qendrore në mënyrë që të përfshihen nivelet rajonale dhe vendore të qeverisjes, me synimin për të nxitur një qasje koherente të politikave. Rishikimi pasqyron gjithashtu edhe përvojën dhe mësimet e nxjerra nga Komisioni Evropian dhe SIGMA që nga viti 2014, përmes punës së drejtpërdrejtë me administratat kombëtare dhe aktivitetet e rregullta monitoruese.

Botimi i ri fokusohet në vlerat e administratës së mirë publike pa qenë imponues, pasi qasjet praktike të vendeve të BE-së dhe OECD-së janë të ndryshme për sa i përket arritjes së vlerave dhe standardeve të përbashkëta të shprehura nga Parimet. Misioni i SIGMA-s është t'i promovojë dhe t'i shpjegojë këto vlera dhe standarde dhe të mbështesë administratat e zgjerimit dhe të fqinjësisë së BE-së me këshilla për qasjet e mundshme dhe praktikatat e mira të vendeve të BE-së dhe OECD-së për t'i arritur këto vlera.

Ritmi dhe metoda e përafrimit të administratës publike kombëtare me standardet e BE-së dhe OECD-së duhet të vendoset nga qeveria kombëtare, duke marrë parasysh kontekstin kombëtar, traditat administrative dhe pritshmëritë e qytetarëve të tyre. Në këtë kuptim, menaxhimi i ndryshimit ka një rëndësi jetike për suksesin e reformave. Ndryshimi duhet të planifikohet në mënyrë realiste dhe të komunikohet në mënyrë efektive për të siguruar pranimin nga palët e interesuara, duke përfshirë udhëheqësit politikë.

## Fusha e zbatimit të Parimeve të Administratës Publike

Parimet duhet të zbatohen në mënyrë sa më universale që të jetë e mundur në të gjitha organet e administratës publike. Kjo përfshin qendrat e qeverisë, ministritë e linjës, agjencitë qeveritare, organet rregullatore dhe institucionet e tjera të qeverisë qendrore që kryejnë funksionet kryesore të administratës publike, politikëbërjen dhe zbatimin e politikave, duke përfshirë ofrimin e shërbimeve administrative. Marrëveshjet e veçanta për institucione specifike duhet të jenë të kufizuara, të argumentuara dhe proporcionale.

Zbatimi i Parimeve shtrihet tek gjyqësori, parlamentet dhe organet e pavarura kushtetuese, si Avokati i Popullit apo Institucioni i Lartë i Auditimit (Kontrolli i Lartë i Shtetit/Zyra Kombëtare e Auditimit, në vijim KLSH/ZKA), duke respektuar pavarësinë e tyre kushtetuese dhe veçantitë e këtyre institucioneve.

Parimet zbatohen gjithashtu për nivelet nën-kombëtare (rajonale dhe vendore) të qeverisjes. Dy Parimet e dedikuara (14 dhe 32) udhëzojnë vendimmarrësit në lidhje me subsidiaritetin, autonominë fiskale dhe aspekte të tjera kryesore strukturore të qeverisjes me shumë nivele.

## Struktura e Parimeve të Administratës Publike: 6 fusha të Administratës Publike, 32 Parime, 270 Nën-parime

Struktura e botimi të vitit 2023 të Parimeve të Administratës Publike ende ndjek gjashtë fushat tematike të përcaktuara në Strategjinë e Zgjerimit 2014. Për të pasqyruar më mirë përmbajtjen e Parimeve, fusha e katërt tematike, e quajtur më parë "Llogaridhënia", tani është "Organizimi, llogaridhënia dhe mbikëqyrja". "Dixhitalizimi" është shtuar tek "Ofrimi i shërbimeve".

| Fushat tematike   | Vlerat thelbësore   |
|---|---|
| <b>Strategjia</b>   | Qeveria siguron një vizion dhe udhëheqje strategjike për një administratë publike të shkathët, inovative dhe në përmirësim të vazhdueshëm, të përgjegjshme ndaj sfidave të reja.  |
| <b>Zhvillimi dhe koordinimi i politikave</b>              | Qeveria siguron që politikat dhe buxhetet harmonizohen, planifikohen në mënyrë efektive, bashkërendohen në të gjithë qeverinë, zbatohen, monitorohen dhe vlerësohen në raport me objektivat e politikave të përcaktuara qartë. Ministritë zhvillojnë politika publike koherente përmes një procesi të hapur dhe pjesëmarrës, të argumentuar me prova dhe analiza të besueshme.      |
| <b>Shërbimi publik dhe menaxhimi i burimeve njerëzore</b> | Nëpunësit publikë veprojnë me profesionalizëm, integritet dhe paanësi. Ata rekrutohen dhe promovohen bazuar në merita dhe mundësi të barabarta dhe kanë aftësitë e duhura për të kryer detyrat e tyre në mënyrë efektive.   |
| <b>Organizimi, llogaridhënia dhe mbikëqyrja</b>           | Organizimi i administratës publike është eficient dhe efikas në të gjitha nivelet e qeverisjes. Organet e administratës publike janë të hapura dhe transparente dhe zbatojnë mekanizmat e përcaktuar qartë të llogaridhënies së brendshme dhe të jashtme. Organet e fuqishme mbikëqyrëse mbrojnë të drejtat e qytetarëve dhe interesin publik.                                      |
| <b>Ofrimi i shërbimeve dhe dixhitalizimi</b>              | Administrata publike i vendos përdoruesit në qendër dhe ofron shërbime me cilësi të lartë dhe lehtësisht të aksesueshme online dhe offline për të gjithë njerëzit dhe bizneset. Dixhitalizimi mundëson vendime të bazuara në të dhëna, procese eficientë dhe efektive, si dhe shërbime me cilësi të lartë dhe të aksesueshme.   |
| <b>Menaxhimi financiar publik</b>                         | Administrata publike planifikon dhe menaxhon financat publike për të garantuar që ato të jenë të qëndrueshme dhe transparente dhe të mundësojnë realizimin e objektivave të politikave. Janë krijuar organizimet e kontrollit, prokurimit dhe mbikëqyrjes për të siguruar përdorimin ekonomik, eficient dhe efikas të burimeve publike që ndahen në të gjitha nivelet e qeverisjes. |

**32 Parimet** përvijojnë vlerat, sjelljet dhe rezultatet, ndërsa **270 Nën-parimet** japin udhëzime më të detajuara se si të arrihen këto rezultate dhe të sigurohet kapaciteti i duhur administrativ.

Parakushtet e mëposhtme janë thelbësore për zbatimin efikas të vlerave të përcaktuara në secilin Parim. Ato pasqyrohen në nivelin e kuadrit të monitorimit dhe nuk përsëriten në secilin parim.

- Kuadër i përshtatshëm legjislativ (ligjet dhe aktet nënligjore).
- Krijimi i strukturës institucionale dhe organizative me përgjegjësi të përcaktuara qartë, si dhe kapacitete të përshtatshme të institucioneve përgjegjëse.
- Njerëzit e duhur me aftësitë e duhura, të mbështetur nga drejtimi i mirë.
- Orientimi drejt rezultateve për qytetarët dhe bizneset.
- Vendimet e qeverisë të bazuara në prova dhe të dhëna të besueshme.
- Monitorimi dhe vlerësimi sistematik i performancës për të krijuar një qark mësimi dhe reagimi.
- Kultura organizative duke përvetësuar së brendshmi vlerat dhe sjelljet e dëshiruara.
- Menaxhimi i ndryshimit.

## Kuadri i monitorimit

Kuadri i monitorimit plotëson Parimet dhe nën-parimet duke përcaktuar kriteret dhe standardet e performancës, duke u caktuar koeficientë kriterëve dhe duke vendosur tregues dhe nën-tregues përkatës. Kriteret masin mundësitë e parakushteve të sipërpërmendura për reforma të suksesshme dhe zbatimin faktik të reformave (si funksionon administrata në praktikë) dhe rezultatet dhe ndikimet pasuese (si ndikon performanca e saj në shoqëri). Vlerat e treguesve shprehin maturimin e komponentëve përkatës të administratës publike, duke siguruar një vlerë të përgjithshme midis 0 (më e ulët) dhe 100 (më e larta) për çdo Parim.

Qasja e përgjithshme pranon se çështjet komplekse që lidhen me ndryshimin organizativ dhe ndryshimet në sjelljen sociale nuk mund të kapen plotësisht nga asnjë metodë e vetme matjeje. Për të arritur në një vlerësim të balancuar, është e nevojshme të merret sa më shumë informacion nga të dhënat administrative, anketat, statistikat, intervistat etj., dhe më pas të verifikohet. Prandaj, treguesit bazohen në një kombinim nën-indikatorësh, duke u mbështetur në metodologji të ndryshme.

# Pasqyrë e 6 fushave dhe 32 Parimeve të Administratës Publike

## Koordinimi dhe zhvillimi i politikave

- Qendra e qeverisë
- Planifikimi i politikave
- Vlerësimi i ndikimit
- Konsultimi
- Zbatimi dhe vlerësimi i politikave
- Kontrolli parlamentar

## Shërbimi publik dhe menaxhimi i burimeve njerëzore

- Kuadri i punësimit
- Rekrutimi
- Drejtuesit e nivelit të lartë
- Motivimi dhe kushtet e punës
- Zhvillimi profesional

## Menaxhimi financiar publik

- Formulimi i buxhetit
- Raportimi i buxhetit
- Zbatimi i buxhetit
- Auditimi i brendshëm
- Kontrolli i brendshëm
- Legjislacioni i prokurimit
- Operacionet e prokurimit
- Shqyrtimi i prokurimit
- Auditimi i jashtëm
- Autonomia fiskale

## Strategjia dhe përmirësimi i vazhdueshëm i administratës publike

## Ofrimi i shërbimeve dhe dixhitalizimi

- Përdoruesit në qendër të
- Shërbimeve të thjeshtëzuara, cilësore
- Qasja
- Dixhitalizimi

## Organizimi, llogaridhënia dhe mbikëqyrja

- Organizimi
- Subsidiariteti
- Transparenca dhe hapja
- Mbikëqyrja e jashtme
- Procedura administrative dhe shqyrtimi gjyqësor
- Integriteti publik



## Strategjia

Qeveria siguron një **vizion dhe udhëheqje** strategjike për një administratë publike të shkathët, inovative dhe në përmirësim të vazhdueshëm, që i përgjigjet sfidave të reja.

**Parimi 1: Krijimi dhe zbatimi i një agjende gjithëpërfshirëse, të besueshme dhe të qëndrueshme të reformës së administratës publike duke nxitur inovacionin dhe përmirësimin e vazhdueshëm.**

- a. Reforma e administratës publike (RAP) njihet si prioritet politik dhe reflektohet në agjendat përkatëse politike.
- b. Agjenda gjithëpërfshirëse e RAP-it, e krijuar përmes dokumenteve të dedikuara të planifikimit, mbulon të gjitha fushat e reformës dhe nxit përmirësimin e vazhdueshëm, shkathtësinë dhe reagimin e administratës publike ndaj prioriteteve dhe sfidave në zhvillim kombëtar dhe global.
- c. RAP-i është e koordinuar në nivel politik dhe administrativ; alokohen burime të mjaftueshme dhe reformat e planifikuara zbatohen dhe monitorohen në mënyrë efikase.
- d. Të gjithë aktorët përkatës të interesit konsultohen rregullisht dhe përfshihen në planifikimin dhe monitorimin e RAP-it; RAP-i komunikohet në mënyrë efikase dhe promovohen vlerat e administratës së mirë publike.
- e. Organet e administratës publike inkurajojnë dhe ndajnë zgjidhje dhe qasje inovative në të gjithë administratën publike.





## Zhvillimi dhe koordinimi i politikave

Qeveria e siguron që **politikat dhe buxhetet harmonizohen** dhe planifikohen në mënyrë efikase, koordinohen në të gjithë qeverinë, zbatohen, monitorohen dhe vlerësohen kundrejt objektivave të politikave të përcaktuara qartë. Ministritë zhvillojnë politika publike koherente përmes një procesi të hapur dhe pjesëmarrës, të bazuar në prova dhe analiza të besueshme.

## **Parimi 2: Politikat publike janë koherente dhe të koordinuara në mënyrë efektive nga qendra e qeverisë; vendimet përgatiten dhe komunikohen në mënyrë të qartë dhe transparente.**

- a. Qendra e Qeverisë (QeQ)<sup>10</sup> mundëson dhe lehtëson koordinimin e politikave ndërmjet ministrive dhe institucioneve përkatëse për të siguruar koherencën e përgjithshme të politikave dhe rezultate më të mira dhe më të qëndrueshme të politikave.
- b. Institucionet e QeQ-së dhe njësitë e tyre të brendshme bashkërendojnë dhe bashkëpunojnë në mënyrë aktive për të siguruar rezultate të mira të politikave.
- c. Vendimet e qeverisë përgatiten, miratohen dhe ndiqen në mënyrë transparente, efektive dhe në kohë, bazuar në rregulla dhe procedura të qarta, nëpërmjet strukturave përkatëse vendimmarrëse, përfshirë edhe mbledhjet e qeverisë.
- d. Institucioni përkatës i QeQ-së shqyrton vazhdimisht të gjitha materialet e paraqitura për miratim përfundimtar nga qeveria për të kontrolluar përputhjen e tyre me rregullat dhe standardet e vendosura.
- e. Koordinimi qendror i komunikimit të qeverisë, si i brendshëm ashtu edhe i jashtëm, ndihmon në avancimin e agjendës së politikave kombëtare dhe lufton si keqinformimin ashtu edhe dizinformimin.
- f. Procedurat dhe mekanizmat efikas dhe aktiv sigurojnë vendimmarrje të vazhdueshme të qeverisë në situata krize dhe menaxhim të risqeve të jashtme; qeveria përdor largpamësinë strategjike për të parashikuar dhe për t'u përgatitur për skenarët e ardhshëm.

### ***Nën-parimi i rëndësishëm vetëm për vendet kandidatë dhe vendet e mundshme kandidatë për në BE***

- g. Qeveria vendos dhe zbaton procedura të qarta horizontale për menaxhimin e proceseve kombëtare të Integritimit Evropian (IE) nën koordinimin e institucionit përgjegjës të QeQ-së. Përcaktohen qartë rolet dhe përgjegjësitë për të gjitha institucionet përkatëse të përfshira në procesin e IE-së, duke përfshirë transpozimin e të drejtës së BE-së.

## **Parimi 3: Qeveria planifikon dhe monitoron politikat publike në mënyrë efektive dhe gjithëpërfshirëse, në përputhje me hapësirën fiskale të qeverisë.**

- a. Krijohet një sistem i harmonizuar dhe koherent i planifikimit, monitorimit dhe raportimit të politikave, me procedura të qarta dhe përgjegjësi kryesore institucionale.
- b. Prioritetet dhe axhenda politike, siç artikulojnë në programin e qeverisë ose deklarata të tjera të ngjashme politike, planifikohen dhe zbatohen në mënyrë efektive përmes dokumenteve përkatëse të planifikimit të politikave.
- c. Dokumentet e politikave dhe të planifikimit financiar janë koherente dhe të harmonizuara me njëri-tjetrin për sa i përket prioriteteve, objektivave dhe aktiviteteve të politikave.
- d. Dokumentet e planifikimit të politikave plotësojnë kërkesat e cilësisë ndërkohë që përmbajnë analiza dhe informacion të përshtatshëm, duke përfshirë objektivat e politikave, treguesit me

<sup>10</sup>Qendra e Qeverisë (QeQ): struktura administrative që i shërben ekzekutivit (Presidentit ose Kryeministrit dhe Kabinetit bashkërisht). QeQ-ja ka një larmi të madhe emrash nëpër vende të ndryshme, si Sekretariati i Përgjithshëm, Kabineti, Kancelaria, Presidenca, Kryeministria, etj. Në shumë vende, QeQ-ja përbëhet nga më shumë se një njësi.

objektivat dhe kuadrin monitorues. Ato zhvillohen me pjesëmarrje dhe janë të disponueshme për publikun.

- e. Dokumentet e planifikimit të politikave përfshijnë vlerësimet e kostove financiare që janë në përputhje me buxhetet afatmesme dhe vjetore, ndërkohë që burimet financiare janë në dispozicion për të siguruar zbatimin normal dhe të plotë.
- f. Performanca dhe rezultatet, duke përfshirë arritjen e objektivave të politikave dhe treguesve të rezultateve, monitorohen dhe raportohen rregullisht; raportet e monitorimit publikohen në kohë për të mundësuar shqyrtimin e tyre nga ana e publikut.
- g. Monitorimit dhe raportimit të dokumenteve të planifikimit të politikave të institucioneve u ofrohen udhëzimet, sigurimi i cilësisë dhe mbështetja metodologjike gjatë planifikimit.

### ***Nën-parimet e rëndësishme vetëm për vendet kandidate dhe vendet e mundshme kandidate për në BE***

- h. Procesi i planifikimit të Integritimit Evropian (IE) është plotësisht i integruar në sistemet e përgjithshme të planifikimit të politikave të qeverisë. Planet e IE-së janë koherente dhe të harmonizuara me dokumentet e tjera të planifikimit të qeverisë.
- i. Qeveria zbaton në mënyrë efektive planet e IE-së përmes vendosjes së përparësive dhe kostos së angazhimeve të lidhura me IE-në, duke marrë parasysh burimet dhe kapacitetet e disponueshme të administratës.

### **Parimi 4: Politikat publike zhvillohen në bazë të provave dhe analizave, duke ndjekur rregulla të qarta dhe të qëndrueshme për hartimin e ligjeve; ligjet dhe rregulloret janë lehtësisht të aksesueshme.**

- a. Politika e të gjithë qeverisë për të promovuar rregullim më të mirë, politikëbërje të bazuar në prova dhe gjithëpërfshirëse krijohet dhe zbatohet në praktikë gjatë zhvillimit të politikave dhe hartimit të legjislationit.
- b. Ministrinë kanë rregulla dhe procedura të qarta të brendshme për planifikimin dhe menaxhimin efikas të zhvillimit të politikave dhe hartimit të legjislationit.
- c. Vlerësimi i Ndikimit Rregullator (VNR), ose mjete të tjera të ngjashme, miratohen dhe përdoren sistematikisht për të mbështetur zhvillimin e politikave, për të lehtësuar konsultimin dhe për të argumentuar vendimmarrjen në të gjitha fazat kryesore të politikëbërjes, duke mbuluar si ligjet ashtu edhe aktet nënligjore, duke përfshirë ndikimin në mjedisin dhe klimën aty ku është e nevojshme.
- d. Gjatë zhvillimit të politikave merren parasysh dhe analizohen sistematikisht opsionet alternative jo rregullatore, mundësitë për thjeshtësime rregullatore dhe mekanizmat efikas të monitorimit dhe zbatimit.
- e. Të gjitha ndikimet e mundshme të propozimeve të politikave analizohen në mënyrë sistematike; Bëhen përpjekje të arsyeshme për të llogaritur dhe për të përcaktuar vlerën monetare të ndikimeve kryesore, duke përfshirë kostot shtesë për buxhetin e shtetit, bizneset dhe qytetarët.
- f. Përzgjedhja e qasjeve specifike analitike dhe niveli i analizës së opsioneve të politikave janë në proporcion me kompleksitetin e çështjes në shqyrtim dhe shkallën e ndikimeve të pritshme.
- g. Funkcionet e mbikëqyrjes, kontrollit të cilësisë, mbështetjes dhe të udhëzimit të Vlerësimit të Ndikimit Rregullator (VNR) sigurojnë zbatimin e plotë dhe të qëndrueshëm të rregullave dhe metodologjive ekzistuese, rrisin cilësinë e analizës së politikave, rrisin kapacitetet dhe mundësojnë përmirësimin e vazhdueshëm të sistemit.

- h. Ligjet dhe rregulloret janë të qarta, koherente dhe të qëndrueshme në përmbajtje, strukturë, stil dhe gjuhë.
- i. Të gjitha ligjet dhe aktet nënligjore, duke përfshirë versionet e konsoliduara, janë lehtësisht të aksesueshme si dhe janë të disponueshme pa pagesë përmes një bazë të dhënash qendrore online. Dokumentet udhëzuese administrative, formularët dhe materialet thelbësore të respektimit të rregullave janë lehtësisht të disponueshme për bizneset dhe qytetarët.
- j. Nivelet qendrore, rajonale dhe vendore të qeverisjes bashkëpunojnë dhe bashkërendojnë në mënyrë aktive për të siguruar koherencë rregullatore dhe politikëbërje të bazuar në prova në të gjithë juridiksionin vendas.

### ***Nën-parimet e rëndësishme vetëm për vendet kandidatë dhe vendet e mundshme kandidatë për në BE***

- k. Transpozimi i *acquis* të BE-së dhe harmonizimi ligjor përbëjnë një pjesë integrale të procesit të përgjithshëm të zhvillimit të politikave. Vendimet për rastet individuale të transpozimit të legjislacionit të BE-së bazohen në provat dhe analizat e mbledhura përmes Vlerësimit të Ndikimit Rregullator (VNR) dhe konsultimit publik.
- l. Rregulla, procedura dhe mjete të veçanta, të tilla si tabelat e përputhshmërisë dhe përkthimi i së drejtës së BE-së në gjuhën apo gjuhët kombëtare, sigurojnë harmonizim efikas ligjor të legjislacionit kombëtar me *acquis* të BE-së dhe minimizojnë rrezikun e ndryshimeve të panevojshme.

### **Parimi 5: Të gjithë aktorët kryesorë të jashtëm dhe të brendshëm të interesit dhe publiku i gjerë konsultohen në mënyrë aktive gjatë zhvillimit të politikave.**

- a. Procedurat janë miratuar dhe zbatohen e monitorohen në mënyrë të vazhdueshme për të mundësuar konsultime publike proaktive dhe efikase me aktorë e interesit dhe publikun e gjerë, duke mundësuar që bizneset, organizatat joqeveritare dhe qytetarët, duke përfshirë grupet e cenueshme, të marrin pjesë dhe të argumentojnë politikëbërjen e qeverisë.
- b. Konsultimet me publikun e gjerë kryhen në mënyrë të aksesueshme dhe transparente.
- c. Ministrinë organizojnë dialog konstruktiv me aktorët kryesorë të jashtëm të interesit dhe mbledhin, analizojnë e përdorin të gjitha përgjigjet kur finalizojnë propozimin e politikave. Ato raportojnë në mënyrë transparente mbi rezultatin e procesit të konsultimit publik dhe se si pikëpamjet e të konsultuarve kanë formësuar dhe ndikuar tek politikat.
- d. Konsultimet ndërministrorë kryhen bazuar në rregulla dhe procedura të qarta, duke lehtësuar diskutimet efikase mbi politikat dhe rezultatet e tyre.
- e. Ministria drejtuese raporton për rezultatin e konsultimit ndërministror si pjesë e dokumentacionit të dorëzuar për mbledhjet e qeverisë.
- f. Mekanizmat ndërministrorë për zgjidhjen e konflikteve integrohen në procesin e vendimmarrjes si në nivel administrativ ashtu edhe në atë politik, dhe mekanizmat përdorin plotësisht ekspertizën e administratës për të mundësuar zgjidhjen optimale të konfliktit përpara se çështja të diskutohet nga qeveria.

## Parimi 6: Zbatimi dhe vlerësimi i politikave publike në mënyrë efikase, duke rritur rezultatet e politikave dhe duke reduktuar kostot dhe ngarkesat rregullatore.

- a. Aktivitetet përgatitore të nevojshme për zbatimin efikas të ligjeve dhe politikave, si miratimi i akteve nënligjore dhe harmonizimi me pjesën tjetër të legjislacionit, përgatitja e udhëzimeve, komunikimi dhe rritja e kapaciteteve, realizohen përpara se politikat të hyjnë në fuqi të plotë.
- b. Bizneset dhe qytetarët marrin njoftim paraprak për ndryshimet e ardhshme të rregullave dhe rregulloreve që do t'i prekin ndërsa grupeve të prekura u lihet kohë e mjaftueshme që të përshtaten dhe të respektojnë kuadrin e ri rregullator.
- c. Institucionet përgjegjëse monitorojnë në mënyrë efikase zbatimin e politikave dhe sigurojnë pajtueshmërinë rregullatore, bazuar në të dhëna të forta dhe të rëndësishme, duke përfshirë mbledhjen e provave përmes reagimeve të drejtpërdrejta dhe konsultimeve me palët e prekura.
- d. Vlerësimi *ex post* i ligjeve dhe i politikave kryesore është pjesë integrale e agjendës së rregullimit më të mirë dhe është i lidhur me analizën e kryer gjatë hartimit të politikës. Administrata publike i bën rezultatet e vlerësimit të disponueshme publikisht dhe i përdor ato për të argumentuar politikat e ardhshme.
- e. Rishikimi i rregulloreve ekzistuese kryhet rregullisht për të siguruar që rregulloret të mbeten funksionale, të përditësuara dhe të kontribuojnë në politikat publike për thjeshtimin dhe reduktimin e ngarkesës së panevojshme rregullatore.
- f. Inspektimet kryhen në bazë të analizës së riskut dhe duke pasur parasysh parimin e proporcionalitetit. Ato planifikohen dhe kryhen në mënyrë të koordinuar dhe transparente për të minimizuar ngarkesën, për të rritur respektimin e rregullave dhe për të siguruar përdorimin efikas të burimeve publike.
- g. Zbatimi i rregulloreve ekzistuese promovohet përmes ofrimit të informacionit, udhëzimeve, listave kontrolluese dhe mjeteve të tjera. Veprimet zbatuese marrin parasysh profilin dhe sjelljen e subjekteve specifike të rregulluara.
- h. Qeveria përfshihet në bashkëpunimin rregullator ndërkombëtar dhe rajonal për të përmirësuar cilësinë dhe koherencën rregullatore, për të rritur respektimin e rregullave dhe për të arritur rezultate më të mira dhe më të qëndrueshme të politikave.

## Parimi 7: Parlamenti kontrollon në mënyrë efikase politikëbërjen e qeverisë dhe siguron politikën e përgjithshme dhe koherencën legjislative.

- a. Parlamenti kontrollon dhe mbikëqyr politikëbërjen e qeverisë në mënyrë efikase. Parlamenti siguron që legjislacioni i miratuar të jetë i qartë, konciz dhe i kuptueshëm.
- b. Komisionet parlamentare debatojnë dhe shqyrtojnë iniciativat legjislative, me pjesëmarrje aktive të ministrave të qeverisë dhe nëpunësve të lartë publikë dhe sigurojnë konsultime me aktorët kryesorë të interesit, duke minimizuar gjithashtu çdo risk të ndikimit të jashtëm të panevojshëm.
- c. Qeveria bashkërendon planin e saj të punës legjislative nga afër me Parlamentin dhe ndan rregullisht informacion rreth nismave të reja legjislative.
- d. Parlamenti siguron planifikim efikas dhe shqyrtim në kohë të të gjitha propozimeve legjislative.
- e. Qeveria ndan me Parlamentin të gjitha dokumentet e politikave dhe materialet mbështetëse, të tilla si Vlerësimet e Ndikimit Rregullator dhe raportet për rezultatin e konsultimit publik. Materialet mbështetëse rishikohen, nëse është e nevojshme, për të pasqyruar çdo ndryshim të madh që është pranuar gjatë debateve parlamentare.
- f. Procedurat e jashtëzakonshme dhe/ose të shkurtuara për miratimin e ligjeve nuk përdoren në mënyrë të tepruar, me qëllim që të ketë kohë të mjaftueshme për hartimin dhe shqyrtimin e ligjeve. Nëse përdoren procedura të tilla, atëherë bëhet një shqyrtim *ex post* i këtyre ligjeve në kohën më të shpejtë të mundshme për të vlerësuar rëndësinë dhe efikasitetin e rregullave dhe procedurave rregullatore.
- g. Qeveria shqyrton dhe jep komente për të gjitha propozimet e reja legjislative të ndërmarra nga anëtarët e Parlamentit për të nxjerrë në pah mungesën e mundshme të koherencës së politikave dhe risqet e zbatimit, siç është krijimi i mandateve të pafinancuara.
- h. Shërbimet parlamentare ofrojnë këshilla dhe mbështetje ekspertësh për anëtarët e Parlamentit për nisjen dhe hartimin e ligjeve të reja bazuar në prova dhe me kontributin e aktorëve kryesorë të interesit.
- i. Parlamenti shqyrton rregullisht zbatimin e ligjeve dhe politikave kryesore publike për të vlerësuar efikasitetin e tyre dhe për t'i kërkuar llogari qeverisë.





## Shërbimi publik dhe menaxhimi i burimeve njerëzore

Nëpunësit publikë<sup>11</sup> veprojnë me **profesionalizëm**, **integritet** dhe me **paanësi**. Ata rekrutohen dhe promovohen bazuar në merita dhe mundësi të barabarta dhe kanë aftësitë e duhura për të kryer detyrat e tyre në mënyrë efikase.

---

<sup>11</sup>Nëpunës publikë, për qëllime të zbatimit të Parimeve, nënkuptojnë punonjës të sa më poshtë vijon: 1) ministrive dhe agjencive, duke përfshirë organet rregullatore, 2) zyrave/sekretariateve të Kryeministrit, Këshillit të Ministrave dhe të administratave presidenciale, 3) Parlamentit, Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA), Avokatit të Popullit, gjykatave dhe organeve të tjera të pavarura; 4) administratave rajonale dhe vendore. Parimet nuk zbatohen për zyrtarët, gjyqtarët dhe prokurorët e zgjedhur dhe të emëruar politikisht. Ato gjithashtu nuk zbatohen për personelin mbështetës teknik në organet e administratës publike (për shembull shoferët dhe pastruesit). Legjislacioni kombëtar mund të përdorë një objekt më të gjerë se sa përkufizimet e mësipërme.

## **Parimi 8: Kuadri i punësimit balancon stabilitetin dhe fleksibilitetin, siguron llogaridhënien e nëpunësve publikë dhe i mbron nga ndikimi i paligjshëm dhe shkarkimi i padrejtë nga puna.<sup>12</sup>**

- a. Qeveria ka një politikë të qartë për shërbimin publik dhe është përcaktuar përgjegjësia në nivel politik për këtë fushë.
- b. Legjislacioni për shërbimin publik parashikon hapësirë të qartë dhe të përshtatshme materiale, horizontale dhe vertikale.<sup>13</sup>
- c. Nëpunësit publikë kanë detyrimin të veprojnë në mënyrë profesionale dhe të paanshme dhe të drejtën të refuzojnë udhëzimet e paligjshme, si dhe gëzojnë mbrojtje kundër ndërhyrjeve të paligjshme politike dhe ndërhyrjeve të tjera në gjykimin e tyre profesional.
- d. Nëpunësit publikë i nënshtrohen kuadrit të llogaridhënies, etikës dhe disiplinës dhe mund të vihen para përgjegjësisë në rastet kur shkëlja e etikës provohet nëpërmjet procesit të rregullt.
- e. Nëpunësit publikë mund të shkarkohen ose të ulen në detyrë vetëm në bazë të kriterëve objektive të rregulluara me ligj, pas një procesi të rregullt dhe që i nënshtrohet shqyrtimit gjyqësor.
- f. Administrata publike përdor punësimin e përkohshëm në situata të argumentuara dhe brenda afateve të arsyeshme kohore.
- g. Organi qendror, i pajisur me kompetenca të mjaftueshme, drejton dhe bashkërendon në mënyrë efektive Sistemin e Menaxhimit të Burimeve Njerëzore (SMBNJ) për shërbimin publik, jep mbështetje për organet e administratës publike dhe monitoron zbatimin.
- h. Organet e administratës publike kanë kapacitete të mjaftueshme për Menaxhimin e Burimeve Njerëzore (MBNJ) në mënyrë profesionale.
- i. Sistemi efikas i informacionit mbështet proceset e Menaxhimit të Burimeve Njerëzore (MBNJ) dhe siguron të dhëna që bëjnë të mundur praninë e politikave të shërbimeve publike të bazuara në prova.

<sup>12</sup>Nën-parimet 8 c, d dhe e duhet të zbatohen, të paktën, për nëpunësit publikë të administratës së qeverisë qendrore me pjesëmarrje të drejtpërdrejtë në ushtrimin e autoritetit publik dhe të detyrave të caktuara për të mbrojtur interesin e përgjithshëm të shtetit. Këto funksione zakonisht përfshijnë drejtuesit, nëpunësit publikë përgjegjës për hartimin e ligjeve, vendimet administrative dhe të prokurimit publik, inspektorët, personelin e sigurisë dhe diplomatët.

<sup>13</sup> Shtrirja vertikale i referohet vijës së sipërme dhe të poshtme të ndarjes ndërmjet të emëruarve politikë, nëpunësve publikë dhe stafit mbështetës teknik. Objekti material i referohet temave të rregulluara në ligj. Shtrirja horizontale i referohet organeve për të cilat zbatohet ligji.

## **Parimi 9: Administrata publike tërheq dhe rekruton njerëz të aftë bazuar në merita dhe mundësi të barabarta.**

- a. Administrata publike analizon burimet njerëzore (BNJ) dhe përgatit dhe zbaton planet e burimeve njerëzore të harmonizuar me buxhetin për të siguruar numrin e duhur të fuqisë punëtore, kombinimin e kompetencave, aftësive dhe ekspertizës për të përmbushur misionin e saj, duke marrë parasysh nevojat aktuale dhe të ardhshme.
- b. Nëpunësit publikë rekrutohen me konkurse transparente dhe të hapura, në bazë të meritës.
- c. Politikat dhe praktikat gjithëpërfshirëse të rekrutimit mbështesin diversitetin dhe mundësitë e barabarta në administratën publike.
- d. Administrata publike tërheq një numër të mirë kandidatësh të kualifikuar duke përdorur emrin e punëdhënësit dhe mjete të tjera rekrutimi.
- e. Rekrutimi bazohet në përshkrime të sakta të vendeve të punës duke siguruar profilin e kërkuar të kandidatit (përvojë, njohuri, aftësi, kompetenca) për performancë efikase, të pasqyruara në shpalljet e vendeve të lira, së bashku me kushtet e punës dhe pagën.
- f. Komisionet përzgjedhëse përbëhen nga anëtarë të kualifikuar të cilët bëjnë vlerësimin e kandidatëve kundrejt kërkesave të punës, pa konflikt interesi dhe pa ndikime politike.
- g. Metodat e përzgjedhjes ofrojnë vlerësim të drejtë dhe të vlefshëm të përvojës, njohurive, aftësive dhe kompetencave që janë të nevojshme për realizimin e punës dhe mundësojnë përzgjedhjen e kandidatëve më të përshtatshëm.
- h. Proceset e rekrutimit dhe përzgjedhjes janë efikase, në kohë, të përshtatshme për përdoruesit dhe të mbështetur nga mjetet dixhitale.
- i. Aplikantët informohen për vendimet e rekrutimit në kohën e duhur dhe kanë të drejtë të kërkojnë arsyetim si dhe të bëjnë ankim përmes kanaleve administrative dhe gjyqësore.
- j. Proceset e fillimit të punës mundësojnë një përshtatje të shpejtë me punën dhe institucionin, në mënyrë që stafi i ri të ndihet i sigurt, kompetent dhe të punojë mirë.

## Parimi 10: Udhëheqja efikase nxitet përmes kompetencës, stabilitetit, autonomisë profesionale dhe përgjegjësisë së drejtuesve të lartë llogaridhënës.<sup>14</sup>

- a. Ligji i përcakton drejtuesit e nivelit të lartë si një kategori specifike. Objekti i veprimtarisë së nivelit të lartë drejtues përcaktohet në mënyrë të përshtatshme, duke garantuar që pozicionet e larta drejtuese në ministri dhe agjenci të mos trajtohen si zyra politike.
- b. Pozicionet e nivelit të lartë drejtues bëhen tërheqëse përmes rekrutimit të drejtë, shpërblimit konkurrues, sfidave profesionale, autonomisë dhe zbutjes së risqeve të karrierës.
- c. Procedurat e rekrutimit bazohen në merita, udhëhiqen në mënyrë profesionale, janë të paanshme dhe transparente, mundësojnë zgjedhjen dhe emërimin e drejtuesve të nivelit të lartë me përvojë, njohuri, aftësi dhe kompetenca të nivelit të lartë që janë të mjaftueshme për të kryer punën e tyre mirë sipas standardeve të paracaktuara.
- d. Politikat dhe praktikat e rekrutimit mbështesin mundësitë e barabarta, ekuilibrin gjinor dhe mosdiskriminimin në pozicionet e nivelit të lartë drejtues.
- e. Drejtuesit e nivelit të lartë në administratën publike kanë objektiva të përcaktuara qartë, në përputhje me misionin e institucionit dhe objektivat e qeverisë dhe performanca e tyre vlerësohet rregullisht.
- f. Drejtuesit e nivelit të lartë në administratën publike kanë autonomi të mjaftueshme profesionale dhe drejtuese, duke u mundësuar atyre të marrin përgjegjësinë për drejtimin e stafit, burimeve dhe punës.
- g. Drejtuesit e nivelit të lartë në administratën publike zhvillojnë aftësitë e tyre në përputhje me nevojat e punës, si në të tashmen ashtu edhe në të ardhmen.
- h. Stabiliteti i nivelit të lartë drejtues nxit vazhdimësinë e performancës dhe kujtesës institucionale.

<sup>14</sup>Termi "drejtues të nivelit të lartë" zbatohet për nivelet më të larta të drejtimit profesional në organet e administratës publike, ku drejtuesit hyjnë në ndërveprime të drejtpërdrejta me drejtuesit politikë. Ai zbatohet për nëpunësit publikë të nivelit të lartë drejtues në ministri (sekretarë të përgjithshëm ose sekretarë shtetërorë profesionistë), drejtorë të përgjithshëm të departamenteve ministrore ose pozicione ekuivalente në ministri dhe drejtues të agjencive. Ai nuk zbatohet për udhëheqjen politike në ekzekutiv (Kryeministër, Ministër, Zëvendësimistër, Sekretar i Shtetit politik dhe për pozicione të ngjashme).

## Parimi 11: Nëpunësit publikë motivohen, paguhen në mënyrë të drejtë dhe konkurrese dhe kanë kushte të mira pune.

- a. Administrata publike ofron një paketë konkurrese kompensimi financiar dhe jofinanciar: pagë dhe përfitime, mundësi zhvillimi dhe karriere, siguri në punë dhe një mjedis pune të respektueshëm dhe gjithëpërfshirës, për të tërhequr, motivuar dhe mbajtur punonjës dhe ekipe që kanë aftësitë dhe kompetencat e kërkuara.
- b. Administrata publike promovon pagë të barabartë për punë të barabartë,<sup>15</sup> si brenda institucioneve të veçanta ashtu edhe në të gjithë administratën publike, duke përcaktuar pagën bazë në klasifikimin e vendeve të punës. Ajo i bazon shtesat dhe përfitimet e tjera në kritere objektive të përcaktuara në ligj dhe siguron që nuk ka asnjë lloj diskriminimi në shpërblim.
- c. Sistemi i pagave është i përballeshëm nga pikëpamja fiskale; evoluimi i fondit të pagave është i parashikueshëm.
- d. Sistemi i pagave është transparent për punonjësit dhe publikun, ndërkohë që siguron një shkallë të mjaftueshme të mbrojtjes të të dhënave sensitive personale.
- e. Strukturat e gradimit dhe të pagave ofrojnë mundësi për rritjen e pagave.
- f. Paga e lidhur me performancën, nëse përdoret, përbën një pjesë të kufizuar të pagës, bazohet në kritere të qarta dhe ofron stimuj në përputhje me interesin publik.
- g. Administrata publike kujdeset për mirëqenien e punonjësve, duke përfshirë sigurinë, shëndetin, kënaqësinë në punë dhe angazhimin e tyre. Ajo monitoron rregullisht mirëqenien e stafit për të optimizuar kushtet e punës.
- h. Marrëveshjet fleksibël të punës janë të disponueshme për punonjësit e administratës publike (zyra, puna në distancë, me kohë të pjeshme, hibride, etj.) në të gjitha nivelet e hierarkisë organizative për të nxitur produktivitetin dhe ekuilibrin e jetës së punës dhe për të zvogëluar ndikimin mjedisor.
- i. Administrata publike përfshin sindikatat dhe përfaqësuesit e punonjësve në dialogun social.

<sup>15</sup> Direktiva 2006/54/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 5 korrik 2006 mbi zbatimin e parimit të mundësive të barabarta dhe trajtimit të barabartë të burrave dhe grave në çështjet e punësimit dhe profesionit (rishikuar) <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj>.

**Parimi 12: Zhvillimi profesional, talenti dhe menaxhimi i performancës rrisin aftësitë, eficencën dhe efikasitetin e nëpunësve publikë dhe promovojnë vlerat e shërbimit civil.**

- a. Nëpunësit publikë kanë përcaktuar qartë objektivat për të menaxhuar performancën e tyre në përputhje me misionin dhe objektivat e institucionit. Vlerësimet e performancës u japin informacion nëpunësve publikë, njohin ata që kanë performancë të mirë, identifikojnë nevojat për talent dhe zhvillim ndërkohë që trajtojnë performancën e dobët.
- b. Administrata publike promovon në mënyrë aktive mësimin e vazhdueshëm për nëpunësit publikë, kryen analiza të nevojave për trajnim dhe përgatit plane trajnimi.
- c. Planet e trajnimit zbatohen në mënyrë efikase dhe financohen nga buxheti. Për të përmirësuar të mësuarit dhe performancën në punë, hartimi dhe ofrimi i programeve të trajnimit merr në konsideratë situatën aktualen dhe të ardhshme të institucionit, të personave që trajnohen dhe nevojat e tyre për përmirësimin e aftësive.
- d. Administrata publike përdor lëvizshmërinë horizontale të nëpunësve publikë për të trajtuar nevojat organizative, për të menaxhuar talentin dhe për të përmirësuar zhvillimin dhe performancën profesionale.
- e. Nëpunësit publikë kanë mundësi për avancim në karrierë dhe promovim bazuar në merita dhe performancë.
- f. Politikat dhe praktikat e zhvillimit të karrierës dhe të lëvizshmërisë në shërbimin publik mbështesin diversitetin dhe përfshirjen.





## Organizimi, llogaridhënia dhe mbikëqyrja

Organizimi i administratës publike është **eficent** dhe **efikas** në të gjitha nivelet e qeverisjes. Organet e administratës publike janë **të hapura** dhe **transparente** dhe zbatojnë mekanizma të përcaktuar qartë të llogaridhënies së brendshme dhe të jashtme. Organet e fuqishme mbikëqyrëse mbrojnë të drejtat e qytetarëve dhe interesin publik.

### **Parimi 13: Organizimi dhe menaxhimi i administratës publike nxit llogaridhënien, efikasitetin dhe eficencën.**

- a. Administrata publike është e organizuar në përputhje me një tipologji të qartë dhe koherente të organeve, bazuar në funksionet e tyre kryesore.
- b. Mekanizmat efikas e mbajnë strukturën organizative të administratës publike kompakte dhe racionale. Organet e administratës publike krijohen, shkrihen dhe mbyllen bazuar në analizën e besueshme *ex ante* të ndikimit.
- c. Ministrat janë politikisht përgjegjës për performancën e organeve të administratës publike në fushat e tyre përkatëse të politikave.
- d. Ministritë kanë caktuar përgjegjësitë lidhur me drejtimin, mbikëqyrjen dhe menaxhimin e performancës së agjencive në varësi, duke bërë rregullime të përshtatshme organizative dhe kapacitete të mjaftueshme.
- e. Organet e administratës publike që kryejnë funksione ekzekutive, duke përfshirë ato rregullatore, i përgjigjen qeverisë nëpërmjet ministrive të linjës.
- f. Organet rregullatore përfitojnë nga niveli i autonomisë që kërkohet për realizimin efikas të funksioneve të tyre.
- g. Organet kushtetuese dhe institucionet mbikëqyrëse gëzojnë pavarësi dhe japin llogari para Parlamentit.
- h. Organet e administratës publike funksionojnë brenda një kuadri llogaridhënieje të bazuar në objektiva dhe tregues të qartë të performancës.
- i. Organizimi i brendshëm i organeve të administratës publike kontribuon në realizimin efikas të funksioneve dhe në koordinimin horizontal, duke siguruar caktimin e qartë të detyrave dhe linjave të llogaridhënies.
- j. Organizatat e administratës publike përdorin mjete të njohura të menaxhimit të cilësisë për të rritur kapacitetet institucionale dhe për të nxitur përmirësimin e vazhdueshëm.
- k. Organet e administratës publike reduktojnë ndikimin e tyre mjedisor nëpërmjet organizimit të punës dhe menaxhimit të burimeve.
- l. Drejtuesit e të gjitha niveleve i kanë të përcaktuara qartë përgjegjësitë, autoritetin e deleguar për marrjen e vendimeve dhe autonominë dhe burimet e nevojshme për të arritur rezultatet për të cilat ata janë përgjegjës.
- m. Organet e administratës publike bashkërendojnë dhe bashkëpunojnë përtej kufijve dhe sektorëve organizativë.

## **Parimi 14: Përgjegjësitë shpërndahen qartë ndërmjet niveleve të qeverisjes, duke përqafuar parimin e subsidiaritetit dhe të autonomisë vendore, dhe duke lehtësuar koordinimin ndërinstitucional me mekanizmat efikas të mbikëqyrjes.**

- a. Parlamenti përcakton me ligj ndarjen e kompetencave, të drejtave dhe detyrave ndërmjet niveleve të qeverisjes për të shmangur mbivendosjet dhe për të forcuar transparencën.
- b. Pushtetet rajonale dhe vendore kanë autonomi për të ushtuar kompetencat e tyre brenda kufijve të ligjeve në fuqi.
- c. Autoritetet kompetente ushtrojnë mbikëqyrje ndaj pushtetit rajonal dhe vendor në bazë të ligjit. Kjo mbikëqyrje është proporcionale dhe respekton autonominë e tyre në vendimmarrje, duke bërë dallimin midis kompetencave të veta dhe atyre të deleguara dhe duke parashikuar mjetet përkatëse ligjore që zbatohen në rast shkeljeje.
- d. Një mekanizëm i pavarur zgjidh konfliktet e kompetencave dhe përgjegjësisë ndërmjet niveleve të qeverisjes.
- e. Strukturat efikase të koordinimit lehtësojnë përafrimin e politikave dhe prioritetëve në të gjitha nivelet e qeverisjes.
- f. Qeveritë rajonale dhe vendore bashkëpunojnë dhe krijojnë partneritete për të rritur zhvillimin dhe cilësinë e shërbimeve publike.
- g. Kompetencat i caktohen nivelit të qeverisë që është më afër qytetarëve, duke marrë parasysh shtrirjen dhe natyrën e detyrës, efikasitetin dhe ekonominë, si dhe përmasat e qeverisjes rajonale dhe vendore.

## **Parimi 15: Administrata publike është transparente dhe e hapur.**

- a. Qeveria ka vendosur objektiva strategjike për të promovuar hapjen dhe transparencën e administratës publike, duke caktuar përgjegjësi të qarta për aktorë të veçantë.
- b. Individët, përfshirë jo rezidentët, dhe personat juridikë kanë të drejtën ligjore që të marrin informacionin publik pa arsytuar kërkesën e tyre.
- c. Informacioni publik përfshin të gjithë informacionin e regjistruar në dokumente<sup>16</sup> që mbahen nga administrata publike dhe nga individë ose persona juridikë që ushtrojnë autoritet publik. Përfshirjet ekzistojnë vetëm kur ka arsye bindëse për klasifikimin e informacionit; ato janë të përcaktuara me saktësi në ligj.
- d. Administrata publike i ndihmon palët të identifikojnë informacionin e kërkuar dhe e jep atë menjëherë në formatin e kërkuar dhe pa pagesë, me përjashtim të kostos së fotokopjimit dhe të printimit.
- e. Administrata publike i komunikon arsyet e refuzimit të qasjes në informacionin publik dhe palët kanë të drejtë ta ankimojnë këtë vendim në një organ të pavarur ose në gjykatë.
- f. Përgjegjësia për monitorimin e respektimit të legjislacionit për informimin publik, dhënien e udhëzimeve dhe vendosjen e sanksioneve është caktuar dhe zbatohet në mënyrë të qartë.
- g. Administrata publike mban regjistra të përditësuar të dokumenteve, përcakton dhe ndjek rregullat në lidhje me ruajtjen dhe asgjësimin e dokumenteve me qëllim që të ruajë prova të aktiviteteve dhe vendimeve publike, të cilat gjenden pa vështirësi.

<sup>16</sup>“Dokument” do të thotë çdo lloj mbajtësi i informacionit, pavarësisht nga forma ose formati i tij (dokument në letër, dokument elektronik, bazë të dhënash elektronike, kasetë zanore ose audiovizuale, fotografi, etj.).

- h. Garantohet gjerësisht qasja për ripërdorimin e informacionit dhe të metadatave përkatëse që mbahen nga autoritetet publike, ndërmarrjet publike dhe të dhënave të kërkimit të financuara publikisht për qëllime tregtare dhe jotregtare.<sup>17</sup>
- i. Organet e administratës publike shpallin në mënyrë proaktive informacionin publik, i cili është i rëndësishëm, i plotë, i saktë dhe i përditësuar, i aksesueshëm, i kuptueshëm, i lexueshëm nga pajisjet, në format të hapur dhe i ripërdorshëm.

**Parimi 16: Parlamenti, Avokati i Popullit dhe Institucioni i Lartë i Auditimit (Kontrolli i Lartë i Shtetit/Zyra Kombëtare e Auditimit) kontrollojë administratën publike në mënyrë efektive.**

- a. Parlamenti dhe komisionet e tij kontrollojnë në mënyrë efektive qeverinë dhe monitorojnë cilësinë e punës së saj, përmes dëgjësive, pyetjeve drejtuar qeverisë, hetimeve parlamentare, vlerësimeve të politikave publike dhe mbikëqyrjes së buxhetit.
- b. Parlamenti mbështet aktivisht Avokatin e Popullit dhe Institucionin e Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA) në funksionet e tyre mbikëqyrëse me anë të sigurimit të burimeve të përshtatshme, duke marrë parasysh raportet e tyre dhe duke i kërkuar qeverisë të korrigjojë mangësitë e identifikuar nga organet mbikëqyrëse.
- c. Pavarësia e Avokatit të Popullit sigurohet në legjislacion dhe në praktikë. Avokati i Popullit ka kapacitete të mjaftueshme institucionale për ushtrimin e mandatit të institucionit dhe gëzon besimin e publikut.
- d. Karakteri i lartë moral, integriteti dhe ekspertiza dhe përvoja e duhur profesionale e personit përgjegjës për ushtrimin e funksioneve të Avokatit të Popullit kërkohet në legjislacion dhe sigurohet në praktikë.
- e. Mandati i Avokatit të Popullit ose institucionit ekuivalent, që mbulon parandalimin dhe korrigjimin e keqadministrimit në të gjitha organet e administratës publike, si dhe mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, parashikohet në legjislacion dhe zbatohet. Avokati i Popullit ka kompetencat e duhura për të hetuar rastet individuale dhe çështjet sistemike.
- f. Organet e administratës publike zbatojnë në mënyrë efektive rekomandimet e Avokatit të Popullit, duke përfshirë rekomandimet sistemike.
- g. Pavarësia e Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA) dhe e drejtuesve dhe anëtarëve të tij, në të gjitha format e saj, është e përcaktuar në kushtetutë, e mbrojtur dhe e respektuar në praktikë ligjrisht.
- h. Institucioni i Lartë i Auditimit (KLSH/ZKA) ka kapacitete të mjaftueshme për të ushtruar mandatin e tij dhe gëzon besimin e publikut.
- i. Mandati i Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA), që mbulon auditimet e përputhshmërisë, financiare dhe të performancës në të gjitha organet e administratës publike, është sanksionuar në legjislacion dhe zbatohet në praktikë.
- j. Organet e administratës publike zbatojnë në mënyrë efektive rekomandimet e Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA), përfshirë rekomandimet sistematike.

<sup>17</sup>Direktiva (BE) 2019/1024 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 20 qershor 2019 për të dhënat e hapura dhe ripërdorimin e informacionit të sektorit publik (të thjeshtuar), <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1024/oj>.

## **Parimi 17: E drejta për administratë të mirë ruhet nëpërmjet procedurës administrative, shqyrtimit gjyqësor dhe përgjegjësisë publike.**

- a. Procedurat administrative zhvillohen në përputhje me parimet e ligjshmërisë, duke përfshirë ushtrimin e ligjshëm të diskrecionit, sigurinë juridike, barazinë, paanshmërinë dhe proporcionalitetin.
- b. Palët e përfshira në procedurat administrative mund të ushtrojnë të drejtën e tyre për t'u dëgjuar dhe për të pasur qasje në dosjet e procedimit.
- c. Administrata publike deklaron arsyet e vendimeve të saj, njofton palët dhe i informon ato për të drejtën e ankimit. Përgjashtimet lejohen për rastet kur vendimi është tërësisht i dobishëm për interesat e të gjitha palëve të përfshira dhe asnjë palë nuk e ka kërkuar atë.
- d. Mekanizmat e brendshëm të ankimit administrativ, nëse krijohen, garantojnë qasje të shpejtë dhe të lehtë në mjetet juridike efikase të ankimit.
- e. Qeveria monitoron funksionimin e llojeve individuale të procedurave administrative, rezultatet e ankimeve të brendshme administrative, si dhe ankimet gjyqësore dhe, nëse është e nevojshme, trajton çdo sfidë që lidhet me efincencën, efikasitetin dhe ligjshmërinë e administratës.
- f. Individët dhe personat juridikë kanë qasje efikase në një gjykatë të pavarur për të kundërshtuar ligjshmërinë e akteve dhe veprimeve administrative dhe për të siguruar mbrojtjen efikase të të drejtave të tyre në kohën e duhur.
- g. Gjykata administrative ka mandatin dhe burimet për të siguruar marrjen efikase të vendimeve cilësore që zbatohen në mënyrë të efektshme.
- h. Individët dhe personat juridikë shpërblehen dhe kompensohen në mënyrë të drejtë për dëmet e shkaktuara nga shkeljet e atyre që kanë autoritetin publik.
- i. Administrata publike analizon shkaqet e pagesave të kompensimit dhe merr masa për të mësuar nga gabimet për të shmangur ose minimizuar gabime të ngjashme në të ardhmen.

## Parimi 18: Sistemi koherent dhe gjithëpërfshirës i integritetit të sektorit publik minimizon risqet e korrupsionit.

- a. Qeveria ka vendosur objektiva strategjike për të reduktuar risqet e korrupsionit dhe kërcënimet ndaj integritetit, bazuar në analizat dhe të dhënat e riskut.
- b. Ligjet përcaktojnë një grup të plotë aktesh korruptive dhe shkelje të integritetit si vepra penale, civile dhe/ose administrative, duke përfshirë sanksionet proporcionale.
- c. Rregullat dhe vlerat për sjelljen etike ekzistojnë në të gjithë sektorin publik dhe komunikohen dhe zbatohen në mënyrë efikase.
- d. Mekanizmi lehtësisht i aksesueshëm dhe i besueshëm i ankesave inkurajon raportimet për shkeljet e integritetit dhe një kulturë të hapur organizative.
- e. Ligji mbron sinjalizuesit nga të gjitha llojet e hakmarrjeve dhe ata mund t'i raportojnë në mënyrë konfidenciale organit që siguron ndjekjen.<sup>18</sup>
- f. Sistemi koherent menaxhon situatat e konfliktit të interesit, ofron udhëzime dhe procedura për zgjidhje dhe një listë të papajtueshmërive ndërmjet funksioneve publike dhe aktiviteteve private, dhe zbut risqet para dhe pas punësimit publik, për shembull nëpërmjet periudhave të pritjes pas largimit nga detyra.
- g. Organi publik që ka autoritet për të vendosur sanksione monitoron sistemin e bazuar në risk të deklaratave të pasurisë ndërkohë që janë vendosur mekanizmat për hetimin dhe sanksionimin e mospërputhjeve midis pasurive personale dhe të ardhurave të deklaruara.
- h. Aktivitetet e lobimit dhe ndikimit janë të përcaktuara, transparente dhe realizohen me integritet.
- i. Sistemi efikas i menaxhimit dhe kontrollit të riskut të integritetit funksionon në të gjitha institucionet e sektorit publik.
- j. Shkeljet e integritetit zbulohen, hetohen dhe sanksionohen me drejtësi, objektivitet dhe në kohë, dhe ekziston mundësia e ankimit.
- k. Organet e administratës publike ndajnë informacione me autoritetet e zbatimit të ligjit për të mundësuar bashkëpunimin ndër-institucional dhe hetimet penale; informojnë publikun për rezultatin e rasteve, duke respektuar konfidencialitetin.
- l. Organi përgjegjës mbledh rregullisht të dhëna statistikore për të monitoruar efikasitetin e sistemeve kundër korrupsionit dhe integritetin publik.

<sup>18</sup> Direktiva (BE) 2019/1937 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 23 tetor 2019 për mbrojtjen e personave që raportojnë shkelje të ligjit të Bashkimit Evropian, <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj>.



## Ofrimi i shërbimeve dhe dixhitalizimi

Administrata publike i vendos **përdoruesit në qendër** dhe ofron **shërbime** me cilësi të lartë dhe lehtësisht **të aksesueshme** online dhe offline për të gjithë njerëzit dhe bizneset. Dixhitalizimi mundëson vendime të bazuara në të dhëna, procese efikase dhe eficiente.

### **Parimi 19: Përdoruesit janë në qendër të projektimit dhe ofrimit të shërbimeve administrative.**

- a. Qeveria harton dhe bashkërendon një politikë mbarëqeveritare për të përmirësuar vazhdimisht projektin dhe ofrimin e shërbimeve administrative publike, bazuar në nevojat në zhvillim të përdoruesve.
- b. Organet e administratës publike i angazhojnë përdoruesit për të kuptuar nevojat, pritshmëritë dhe përvojat e tyre dhe për t'i përfshirë ata në mënyrë aktive në (ri)projektimin e shërbimeve administrative publike (bashkë-krijimi).
- c. Administrata publike kryen rishikime të rregullta të procedurave ekzistuese administrative për të thjeshtuar dhe përmirësuar shërbimet, duke ulur koston, kohën dhe praninë fizike të nevojshme.
- d. Gjatë hartimit dhe zbatimit të politikave dhe shërbimeve të reja, administrata publike siguron që të mos krijohen ngarkesa dhe kosto të panevojshme administrative.
- e. Administrata publike vendos standarde shërbimi, i përcakton ato me përdoruesit, ua komunikon përdoruesve dhe i përditëson rregullisht për të pasqyruar rrethanat dhe pritshmëritë në ndryshim.
- f. Administrata publike monitoron rregullisht cilësinë e shërbimit kundrejt standardeve të ofrimit të tyre dhe matjeve të tjera, për të nxjerrë mësim dhe për të përmirësuar projektimin dhe ofrimin e shërbimit.

### **Parimi 20: Administrata publike ofron shërbime të thjeshtëzuara dhe me cilësi të lartë.<sup>19</sup>**

- a. Administrata publike siguron që ofrimi i shërbimeve të thjeshtëzohet me qëllim që të krijojë lehtësinë maksimale për përdoruesit e shërbimeve.
- b. Administrata publike organizon dhe ofron shërbime publike në formën e “ngjarjeve të jetës”.
- c. Administrata publike ofron shërbime administrative proaktive, ku përdor parashikimin dhe automatizimin në mënyrë që të ofrojë shërbime aty ku është e përshtatshme.
- d. Përdoruesit kanë të drejtën ligjore t'i japin administratës publike informacione dhe dokumente vetëm një herë. Administrata publike e zbaton këtë të drejtë në mënyrë të vazhdueshme.

<sup>19</sup> Rregullorja (BE) 2018/1724 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 2 tetor 2018 për krijimin e një porte të vetme dixhitale për të ofruar qasje në informacion, në procedura dhe në asistencë e shërbime për zgjidhjen e problemeve, <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1724/oj>.



## **Parimi 21: Shërbimet administrative janë lehtësisht të aksesueshme online<sup>20</sup> dhe offline, duke marrë parasysh nevojat, zgjedhjet dhe kufizimet e ndryshme.**

- a. Administrata publike aplikon ofrimin e shërbimit me kanale uniforme, duke kombinuar kanalet online dhe offline (të mbështetura në mënyrë dixhitale), me qëllim që përdoruesit të kenë një përvojë pozitive të kënaqshme duke përfshirë mundësinë për të ndërvepruar në mënyrë dixhitale me çdo pjesë të administratës, nëse ata dëshirojnë.
- b. Të gjithë përdoruesit e mundshëm kanë qasje fizike në shërbime publike me cilësi të lartë brenda distancës së arsyeshme, nëpërmjet bashkëpunimit të organeve të përfshira të administratës publike dhe koordinimit në të gjitha nivelet e qeverisë dhe brenda tyre.
- c. Administrata publike merr parasysh nevojat e ndryshme të grupeve të ndryshme të përdoruesve në ofrimin e shërbimeve (përfshirë aftësinë fizike dhe intelektuale, aftësitë dixhitale dhe gjuhën) dhe siguron që nuk ka pengesa për qasjen në shërbim.
- d. Administrata publike siguron që përdoruesit të mund të gjejnë lehtësisht kanalet e tyre të preferuara dhe të kenë qasje të lehtë në informacione rreth të drejtave, detyrimeve, shërbimeve dhe institucioneve që i ofrojnë ato, për shembull përmes një katalogu shërbimesh.
- e. Organet e administratës publike përdorin në mjetet e tyre të komunikimit (faqet e internetit, fletëpalosjet, formularët, etj.) dhe në kontekstin e vendimeve administrative gjuhë koncize dhe të kuptueshme që përcjell të gjithë informacionin përkatës në një mënyrë të përshtatshme për rrethanat e ndryshme të përdoruesve të shërbimit (gjuhët e pakicave sipas ligjit, komunikimi për personat me dëmtime të shikimit dhe dëgjimit, etj.).

---

<sup>20</sup> Direktiva BE 2016/2102 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 tetor 2016 mbi aksesueshmërinë në faqet e internetit dhe aplikacionet celulare të organeve të sektorit publik, <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj>.

## Parimi 22: Dixhitalizimi mundëson vendime të bazuara në të dhëna si dhe politika, shërbime dhe procese efikase, eficiente dhe të përgjegjshme në të gjithë qeverinë.

- a. Administrata publike siguron udhëheqjen, koordinimin dhe kapacitetet për krijimin e strategjive dhe shërbimeve efikase, të integruara dhe dixhitale të qeverisë.
- b. Regjistrat publikë kanë strukturë dixhitale dhe administrimi i të dhënave është koherent dhe sistematik me qëllim që të garantojë besueshmërinë dhe cilësinë e lartë të të dhënave dhe qasjen në to, ku ka përdorim dhe ndarje aktive të të dhënave brenda administratës publike dhe më gjerë.
- c. Ndërveprimi i regjistrave publikë (ligjorë, semantikë, organizativë dhe teknikë) në të gjithë administratën publike përmirëson shërbimet dhe lehtëson integrimet ndërkufitare.<sup>21</sup>
- d. Identiteti dixhital i përshtatshëm për përdoruesit, shërbimet e nënshkrimit dixhital dhe besimit, pagesat dixhitale dhe zgjidhjet e ofrimit dixhital të shërbimeve janë lehtësisht të disponueshme për të gjithë, janë të miratuara ligjërisht, funksionojnë teknikisht dhe përdoren gjerësisht.<sup>22</sup>
- e. Infrastruktura dixhitale e qeverisë dhe sistemet e informacionit janë të shkallëzueshme, fleksibël dhe jetëgjata.
- f. Administrata publike promovon mundësi dixhitale dhe teknologji të reja, të tilla si inteligjenca artificiale, duke përfshirë një kuadër rregullator fleksibël, dhe duke zbutur në mënyrë të përshtatshme risqet.
- g. Zbutja e risqeve të sigurisë kibernetike dhe të privatësisë siguron mbrojtjen e të dhënave, veçanërisht mbrojtjen e të dhënave personale, dhe ndërton besimin e publikut nëpërmjet përdorimit të kuadrit parandalues dhe duke ndërtuar kapacitete të mjaftueshme.<sup>23</sup>
- h. Administrata publike harton dhe zbaton politika që synojnë të tërheqin dhe të ruajnë talentin dhe udhëheqjen dixhitale, dhe të përmirësojnë aftësitë dixhitale dhe mendësinë ndërmjet nëpunësve publikë.
- i. Administrata publike bashkëpunon në mënyrë aktive me aktorët përkatës të interesit për të përmirësuar ripërdorimin e zgjidhjeve dixhitale të zhvilluara me buxhetin publik për të nxitur një ekosistem bashkëpunues për ofrimin dhe përdorimin e shërbimeve dixhitale në mbarë ekonominë.

<sup>21</sup> Në përputhje me standardet e disponueshme në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, duke përfshirë Kornizën Evropiane të Ndërveprueshmërisë: KOM (2017) 134 final, *Korniza Evropiane e Ndërveprueshmërisë – Strategjia e Zbatimit*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2017:134:FIN>.

<sup>22</sup> Rregullorja (BE) Nr. 910/2014 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 23 korrik 2014 mbi identifikimin elektronik dhe shërbimet e besimit për transaksionet elektronike në tregun e brendshëm dhe shfuqizimin e Direktivës 1999/93/KE, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L\\_.2014.257.01.0073.01.ENG](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.257.01.0073.01.ENG).

<sup>23</sup> Rregullorja (BE) 2016/679 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 27 prill 2016 për mbrojtjen e personave fizikë në lidhje me përpunimin e të dhënave personale dhe për lëvizjen e lirë të këtyre të dhënave, (Rregullorja e Përgjithshme për Mbrojtjen e të Dhënave), <http://data.europa.eu/eli/req/2016/679/oj>.



## Menaxhimi financiar publik

Administrata publike planifikon dhe menaxhon financat publike për të garantuar që ato janë **të qëndrueshme** e **transparente** dhe mundësojnë realizimin e objektivave të politikës. Janë miratuar marrëveshjet e kontrollit, prokurimit dhe të mbikëqyrjes për të siguruar përdorimin ekonomik, eficient dhe efikas të burimeve publike që ndahen në të gjitha nivelet e qeverisjes.

**Parimi 23: Buxheti vjetor është gjithëpërfshirës dhe i formuluar brenda një kuadri afatmesëm të besueshëm dhe të vazhdueshëm, duke balancuar nevojat e politikave me kufizimet fiskale.**

- a. Buxheti përgatitet në përputhje me legjislacionin përkatës dhe me një kalendar të nxjerrë nga Ministria e Financave që u jep institucioneve buxhetore kohë të mjaftueshme për të përgatitur propozimet e tyre.
- b. Ministria e Financave përgatit çdo vit një kuadër fiskal afatmesëm që përfshin objektivat e politikave për agregatët fiskalë për një minimum prej tre vitesh në vijim, bazuar në parashikimet e shpallura makroekonomike dhe respekton rregullat fiskale të përcaktuara në legjislacion.
- c. Kuadri buxhetor afatmesëm e lidh politikën fiskale me politikat sektoriale me tavane të ndara afatmesme për ministritë e linjës si bazë për përgatitjen e buxhetit vjetor dhe qeveria e miraton atë.
- d. Ministritë bashkërendojnë përgatitjen e buxhetit brenda sektorëve të tyre për të harmonizuar përgjegjësinë e politikave me ndarjen e buxhetit brenda sektorit.
- e. Organi i pavarur mbikëqyrës përmirëson disiplinën fiskale duke publikuar raporte mbi cilësinë e parashikimeve dhe supozimeve makro sipas vlerësimeve buxhetore dhe përputhshmërinë e qeverisë me rregullat ligjore fiskale dhe duke e këshilluar qeverinë për çështjet e politikës fiskale.
- f. Dokumentacioni vjetor i buxhetit është gjithëpërfshirës dhe përmban të gjitha shpenzimet dhe të ardhurat publike, risqet fiskale, shpenzimet tatimore dhe angazhimet shumëvjeçare.
- g. Buxheti paraqitet në aspektin administrativ, ekonomik, funksional dhe programatik dhe përdor informacionin e performancës jofinanciare. Ndiqen shpenzimet që lidhen me politika të tilla si tranzicioni i gjelbër dhe barazia gjinore për të vlerësuar ndikimin e nismave aty ku ka objektiva ose synime përkatëse.
- h. Kriteret e përzgjedhjes objektive mbështesin planin e projekteve të investimeve kapitale. Dokumenti buxhetor paraqet kostot e investimeve shumëvjeçare, ndërkohë që vlerësohen risqet e tyre fiskale dhe kostot e mirëmbajtjes.
- i. Parlamenti ka kohë dhe burime të mjaftueshme për të analizuar, debatuar dhe miratuar propozimin e buxhetit përpara fillimit të vitit të ri fiskal.
- j. Qeveria nxit angazhimin e qytetarëve në procesin e buxhetimit duke vënë në dispozicion të publikut një grup të plotë të dokumentacionit buxhetor, duke përgatitur një buxhet qytetar dhe duke përdorur mjete të buxhetit të hapur.

## **Parimi 24: Qeveria mbështet zbatimin e buxhetit dhe ofrimin e shërbimeve duke siguruar likuiditet në periudhën afatshkurtër dhe afatmesme.**

- a. Organi përgjegjës i administratës publike mbledh të ardhurat në mënyrë eficiente dhe efikase duke përdorur mjete elektronike.
- b. Realizimi i të ardhurave është në përputhje me parashikimet buxhetore.
- c. Qeveria ka një pasqyrë të plotë të bilancit të saj ditor të parave fizike, duke përdorur një llogari unike të thesarit dhe mbikëqyrjen e bilanceve në të gjitha llogaritë e tjera bankare.
- d. Qeveria mbështet besueshmërinë e të dhënave të saj financiare nëpërmjet rakordimit të rregullt ndërmjet sistemit të informacionit të thesarit, sistemeve të informacionit të kontabilitetit dhe të dhënave të llogarisë bankare.
- e. Funksioni i menaxhimit të parasë fizike siguron që detyrimet mund të përmbushen gjithmonë brenda kuadrit kohor ligjor, duke përdorur parashikimet e fluksit të parasë fizike dhe qasjen në tregun e kapitalit për të trajtuar mungesat e parasë fizike.
- f. Sistemi i kontrolli siguron që institucionet e sektorit publik të mos tejkalojnë fondet e tyre buxhetore duke u angazhuar në shpenzime të pafinancuara.
- g. Qeveria përmbush detyrimet e saj brenda afatit ligjor. Ajo menaxhon, monitoron dhe raporton rregullisht për çdo detyrim të papaguar, siç janë pagesat e prapambetura.
- h. Huamarrja e qeverisë për të financuar mungesat e saj financiare është e kujdesshme dhe e qëndrueshme, në përputhje me strategjinë afatmesme të publikuar të menaxhimit të borxhit dhe me strategjinë fiskale.
- i. Qeveria zbut riskun fiskal të një barre të paqëndrueshme borxhi duke centralizuar mandatin e huamarrjes së qeverisë qendrore dhe duke vendosur kufizime ligjore për huamarrjen ose garancitë nga subjektet e tjera publike.

## Parimi 25: Qeveria zbaton buxhetin në përputhje me vlerësimet dhe raportet për të në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe transparente, duke lejuar kontrollin në kohën e duhur.

- a. Qeveria zbaton buxhetin në përputhje me ndarjet e miratuara, rregullat fiskale dhe objektivat e performancës.
- b. Ministria e Financave monitoron ekzekutimin e buxhetit gjatë gjithë vitit financiar dhe publikon rregullisht informacionin e zbatimit të buxhetit për të mundësuar vendimmarrje dhe transparencë efikase.
- c. Qeveria qendrore monitoron vazhdimisht risqet fiskale dhe mbikëqyr performancën financiare brenda vitit, duke përfshirë detyrimet kontingjente të qeverive vendore dhe rajonale, të ndërmarrjeve shtetërore (NSH) dhe të partneriteteve përkatëse publike private.
- d. Standardet kombëtare për raportimin financiar dhe kontabilitetin janë përcaktuar dhe harmonizuar me kërkesat minimale të vendosura për vendet anëtare të BE-së<sup>24</sup> dhe mundësojnë sigurimin e të dhënave në përputhje me Sistemin Evropian të Llogarive (ESA 2010).
- e. Raporti vjetor financiar i qeverisë është gjithëpërfshirës dhe i bazuar në një kuadër të përshtatshëm të raportimit financiar,<sup>25</sup> është në një format që pasqyron formatin e buxhetit, shpjegon variacionet ndaj shifrave të buxhetit, përfshin një analizë të aktiveve dhe detyrimeve shtetërore dhe përmban informacion jofinanciar të performancës që krahason rezultatet me objektivat e performancës.
- f. Qeveria jep informacion për investimet kapitale në raportin e saj financiar vjetor ose në një raport të veçantë.
- g. Qeveria jep në raportin e saj financiar vjetor ose në një raport të veçantë informacion për ndikimet e rëndësishme ekonomike, sociale dhe mjedisore të politikave, prokurimeve dhe operacioneve të saj.
- h. Qeveritë vendore dhe rajonale, NSH-të dhe fondet jashtëbuxhetore përgatisin dhe publikojnë pasqyrat financiare vjetore të audituara.
- i. Qeveria publikon raportin e saj vjetor financiar jo më vonë se gjashtë muaj pas përfundimit të vitit financiar. Institucioni i Lartë i Auditimit (KLSH/ZKA) auditon raportin dhe Parlamenti e diskuton atë para debatit të ardhshëm për buxhetin.

<sup>24</sup>Direktiva e Këshillit 2011/85/BE e datës 8 nëntor 2011 mbi kërkesat për kuadrin buxhetor të Shteteve Anëtare, <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj>.

<sup>25</sup> Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit të Sektorit Publik (SNKSP), Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (SNRF) ose kuadri kombëtar i raportimit financiar.

## **Parimi 26: Organet e administratës publike menaxhojnë burimet në mënyrë efikase dhe në përputhje me rregullat për të arritur objektivat e tyre.**

- a. Kuadri i kontrollit të brendshëm zbatohet në të gjithë administratën publike dhe është koherent me rregulloret e tjera përkatëse, duke përfshirë ato për menaxhimin e financave publike, dhe me standardet ndërkombëtare.
- b. Një Ministri e vetme bashkërendon zbatimin e kontrollit të brendshëm, shqyrton progresin dhe i raporton çdo vit qeverisë për zhvillimin e kontrollit të brendshëm në sektorin publik.
- c. Drejtuesit publikë janë përgjegjës për zbatimin e sistemeve të drejtimit dhe kontrollit që sigurojnë drejtim ligjor, efikas, eficient dhe ekonomik të operacioneve, pasurive dhe burimeve.
- d. Drejtuesit e të gjitha niveleve i kanë të përcaktuara qartë përgjegjësitë, autoritetin e deleguar për marrjen e vendimeve dhe autonominë e burimet e nevojshme për të arritur rezultatet për të cilat ata janë përgjegjës.
- e. Çdo institucion prodhon informacion gjithëpërfshirës në kohë dhe të saktë për drejtuesit mbi performancën dhe zbatimin e buxhetit, duke përfshirë projektet e mëdha të investimeve.
- f. Organet e administratës publike identifikojnë dhe vlerësojnë periodikisht risqet që kërcënojnë arritjen e objektivave të tyre, përfshirë risqet ekonomike ose mjedisore dhe zbatojnë masat e nevojshme për zbutjen e tyre.
- g. Qeveria përcakton qartë marrëdhëniet ndërmjet institucioneve të nivelit të parë dhe organeve vartëse, ndërkohë që strukturimet e forta të qeverisjes sigurojnë kontrollin mbi ndërmarrjet e varura shtetërore dhe rajonale/vendore.
- h. Sistemet e menaxhimit dhe kontrollit publik përfshijnë procedurat e parandalimit, zbulimit dhe raportimit të parregullsive dhe mashtrimeve, sigurimin e bashkërendimit, hetimit në kohë dhe ndëshkimin e mashtrimit dhe korrupsionit.

## Parimi 27: Auditimi i brendshëm përmirëson menaxhimin e organeve të administratës publike.

- a. Auditimi i brendshëm zbatohet në mënyrë të vazhdueshme në të gjithë administratën publike, sipas rregullimeve operationale të përcaktuara nga legjislacioni, në përputhje me përcaktimet e Institutit të Audituesve të Brendshëm.
- b. Qeveria harmonizon dhe bashkërendon auditimin e brendshëm në nivel qendror, duke nxjerrë rregullore shtesë dhe udhëzime metodologjike që zbatohen në të gjithë sektorin publik.
- c. Struktura dhe organizimi i funksionit të auditimit të brendshëm mund t'i përshtatet llojit, madhësisë dhe kompleksitetit të institucionit. Kjo përfshin mundësinë e shërbimeve të përbashkëta të auditimit të brendshëm.
- d. Auditimi i brendshëm ofron siguri të pavarur dhe objektive, duke i raportuar drejtpërdrejt drejtuesit<sup>26</sup> të institucionit.
- e. Organet e administratës publike kanë një plan strategjik të përditësuar dhe të miratuar zyrtarisht për zbatimin e auditimit të brendshëm. Planet vjetore mbulojnë të gjithë institucionin dhe bazohen në një vlerësim të funksionimit efikas të menaxhimit të riskut, qeverisjes, kontrollit të brendshëm dhe raportimit të institucionit, duke përfshirë disa lloje auditimi.
- f. Njësitë e auditimit të brendshëm realizojnë auditimet e tyre dhe raportojnë për ato në përputhje me standardet e auditimit të brendshëm, manualët dhe kodet e etikës, të cilat janë në përputhje me udhëzimet e Institutit të Audituesve të Brendshëm.
- g. Drejtuesit e nivelit të lartë zbatojnë rekomandimet e auditimit të brendshëm dhe audituesit e brendshëm sigurojnë ndjekjen dhe monitorimin sistematik të pranimit dhe zbatimit.
- h. Audituesit e brendshëm janë të pajisur me certifikatë kombëtare ose certifikatë të njohur në nivel ndërkombëtar. Organi koordinues siguron zhvillim të vazhdueshëm profesional të audituesve të brendshëm.
- i. Sigurimi i brendshëm i cilësisë dhe vlerësimi periodik i jashtëm i cilësisë përmirësojnë vazhdimisht cilësinë e auditimit të brendshëm.
- j. Në rastet kur ekziston inspektimi financiar, ai është plotësues ndaj rolit të auditimit të brendshëm.

---

<sup>26</sup>Zbatohet për drejtuesin individual ose organin kolektiv qeverisës.



**Parimi 28: Legjislacioni i prokurimit publik, duke përfshirë partneritetet publike private dhe koncesionet, bazohet në parimet e trajtimit të barabartë, mosdiskriminimit, transparencës, proporcionalitetit dhe konkurrencës, dhe mbështetet nga një kuadër i fortë qeverisës.<sup>27</sup>**

- a. Legjislacioni i prokurimit publik, duke përfshirë partneritetet publike private (PPP) dhe koncesionet, pasqyron parime të njohura ndërkombëtarisht, si vlera për paranë, konkurrenca e lirë, transparenca, mosdiskriminimi, trajtimi i barabartë, njohja reciproke dhe proporcionaliteti.
- b. Legjislacioni i prokurimit publik, duke përfshirë PPP-të dhe koncesionet, është në përputhje me standardet e zbatueshme ndërkombëtare, promovon efikasitetin dhe siguron një ekuilibër rregullator në përpjesëtim me madhësinë, natyrën dhe risqet e kontratave.
- c. Administrata publike ka politika të qarta dhe gjithëpërfshirëse për zhvillimin afatgjatë të sistemit të prokurimit publik, duke përfshirë PPP-të dhe koncesionet.
- d. Autoritetet kontraktore<sup>28</sup> ndjekin synime strategjike të prokurimit të qëndrueshëm, duke përfshirë prokurimin e gjelbër, ndërkohë që ruajnë ekuilibrin dhe përputhshmërinë me objektivat parësorë të prokurimit.
- e. Funkzioni i politikëbërjes për të drejtuar dhe menaxhuar reformën e prokurimit publik i është besuar organit me mandat të qartë politik dhe ligjor në nivel qendror. Funksionet dhe përgjegjësitë kryesore për zbatimin e sistemit të prokurimit publik janë të shpërndara qartë ndërmjet institucioneve qendrore të prokurimit, të cilat kanë autoritetin dhe burimet e nevojshme.
- f. Organi qendror i prokurimit monitoron, mbikëqyr dhe vlerëson sistemin e prokurimit dhe identifikon përmirësimet e mundshme. Ai siguron qasje publike në të dhënat e konsoliduara për operacionet e prokurimit publik (duke i përfshirë të dyja, dhënien dhe zbatimin e kontratës).

<sup>27</sup>Direktiva 2014/23/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për dhënien e kontratave koncesionare, <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/23/oj>. Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për prokurimin publik, <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj>. Direktiva 2014/25/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për prokurimin nga subjektet që operojnë në sektorët e ujit, energjisë, transportit dhe shërbimeve postare, <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj>. Direktiva 2009/81/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 13 korrik 2009 mbi bashkërendimin e procedurave për dhënien e kontratave të caktuara të punimeve, kontratave të furnizimit dhe shërbimeve nga autoritetet ose subjektet kontraktore në fushat e mbrojtjes dhe sigurisë, <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj>.

<sup>28</sup> Termi “autoritete kontraktore” në këto Parime përfshin subjektet kontraktore që operojnë në sektorët e shërbimeve.

## Parimi 29: Autoritetet kontraktore kryejnë operacionet e prokurimit publik, duke përfshirë partneritetin publik privat, në mënyrë efikase dhe ekonomike.

- a. Autoritetet kontraktore hartojnë plane prokurimi vjetore ose shumëvjeçare, të harmonizuara me planifikimin buxhetor, dhe i publikojnë ato në kohë. Analiza e plotë e nevojave dhe studimi i tregut orientojnë përgatitjen e prokurimit individual, duke përfshirë përcaktimin e rezultateve të dëshiruara.
- b. Procedurat konkurruese janë metoda standarde të prokurimit dhe autoritetet kontraktore përdorin procedura të tjera vetëm në rrethana të jashtëzakonshme të justifikuara ligjërisht.
- c. Operacionet e prokurimit publik përfitojnë nga përdorimi i mjeteve dhe teknikave moderne, të tilla si marrëveshjet kuadër, sistemet dinamike të blerjeve dhe organet e blerjeve të përqendruara dhe rregullimet që mund të ulin kostot e transaksionit, të ofrojnë çmime më konkurruese dhe të thjeshtojnë tenderimin.
- d. Autoritetet kontraktore përdorin gjerësisht prokurimin elektronik, i cili mbulon të gjitha fazat e procesit të prokurimit.<sup>29</sup>
- e. Dokumentet e prokurimit përmbajnë specifikime teknike të qarta, të përshtatshme dhe të paanshme, si dhe kritere të qarta dhe jo diskriminuese për përzgjedhjen cilësore të operatorëve ekonomikë në përpjesëtim me kontratën specifike dhe që kufizohen në ato kritere që garantojnë se operatori ekonomik ka kapacitetet ligjore dhe financiare dhe teknike si dhe aftësitë profesionale për të realizuar me sukses kontratën. Dokumentet e prokurimit nuk vendosin pengesa të pajustificuara për pjesëmarrjen në prokurimin publik dhe as kërkesa procedurale kufizuese të padrejta.
- f. Kriteret e dhënies së kontratës, të specifikuara paraprakisht në dokumentet e prokurimit, janë të rëndësishme për objektin e kontratës dhe sigurojnë vlerësim objektiv të ofertave që rezultojnë në dhënien e kontratës ofertës ekonomikisht më të favorshme për sa i përket kritereve specifike të çmimit ose vlerësimeve të kostos dhe cilësisë.
- g. Autoritetet kontraktore përfshijnë qëndrueshmërinë (d.m.th., kriteret mjedisore dhe sociale<sup>30</sup>) në të gjitha fazat e ciklit të prokurimit, duke siguruar njëkohësisht ruajtjen e transparencës, të mosdiskriminimit dhe të konkurrencës.
- h. Autoritetet kontraktore integrojnë prokurimin novator në praktikat e tyre.
- i. Tregu i prokurimit publik është konkurrues dhe tërheq interesin e operatorëve ekonomikë vendas dhe ndërkombëtarë, veçanërisht të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme.
- j. Mbështetja këshillimore dhe operacionale për zbatimin dhe interpretimin e legjislacionit të prokurimit publik është e shpejtë, praktike, e dobishme dhe e rëndësishme.
- k. Ekziston një sistem që funksionon mirë dhe që është i qëndrueshëm, i cili mbështet profesionalizimin e vazhdueshëm të zyrtarëve të prokurimit dhe aktorëve të tjerë të sistemit të prokurimit.

<sup>29</sup> Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për prokurimin publik dhe shfuqizimi i Direktivës 2004/18/KE, <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj>; Direktiva 2014/25/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për prokurimin nga subjektet që operojnë në sektorët e ujit, energjisë, transportit dhe shërbimeve postare dhe shfuqizimi i Direktivës 2004/17/KE, <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj>.

<sup>30</sup>Direktiva 2014/24/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për prokurimin publik, <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj> dhe Direktiva 2014/25/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 për prokurimin nga subjektet që operojnë në sektorët e ujit, energjisë, transportit dhe shërbimeve postare, <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj>

- l. Shoqëria civile ka qasje të mirë dhe në kohën e duhur në informacion në çdo fazë të procesit të prokurimit publik, duke përfshirë planifikimin dhe zbatimin e kontratave, me qëllim që të monitorojë prokurimin publik dhe të veprojë si mbrojtje kundër praktikave jo transparente dhe jo konkurruese dhe përdorimit joeficient dhe joefikas të burimeve publike.
- m. Mallrat, punët ose shërbimet e prokuruarra dorëzohen sipas kontratës për sa i përket kohës, cilësisë, kostos dhe kushteve të tjera të kontratës; ndryshimet e kontratës menaxhohen në kohën e duhur dhe nuk kufizojnë konkurrencën.
- n. Autoritetet kontraktore përdorin instrumente për të krahasuar ekonominë, eficientë dhe efikasitetin e procedurave të prokurimit publik dhe për të vlerësuar zbatimin e kontratës.

### **Parimi 30: Sistemi i pavarur i shqyrtimit të ankesave të prokurimit siguron trajtim efikas, të shpejtë dhe kompetent të ankesave.<sup>31</sup>**

- a. Legjislacioni i prokurimit përcakton mekanizmat dhe procedurat për trajtimin e ankesave në përputhje me standardet ndërkombëtare, duke përfshirë masat e përkohshme, paligjshëmërinë e kontratave dhe ndëshkimet alternative, si dhe mbulon kontratat publike, partneritetet private publike (PPP) dhe koncesionet.
- b. Në rastet kur krijohet një organ i pavarur i shqyrtimit të ankesave (në vend të një gjykate të rregullt), struktura institucionale garanton ushtrimin e funksioneve të organit të shqyrtimit të ankesave dhe anëtarëve të tij në përputhje me standardet e pavarësisë dhe transparencës.
- c. Procesi i shqyrtimit të ankesave parashikon trajtim dhe zgjidhje të shpejtë, efikase dhe kompetente të ankesave.
- d. Sistemi i shqyrtimit të ankesave dhe mjeteve juridike është lehtësisht i aksesueshëm për operatorët ekonomikë, pa diskriminim, pa kosto të tepërt apo barrë administrative.
- e. Procesi i shqyrtimit të ankesave i jep vëmendjen e duhur arritjes së qëllimeve kryesore të prokurimit publik (veçanërisht vlerës për parandë përmes konkurrencës së hapur, transparente dhe jodiskriminuese), në krahasim me gabimet dhe lëshimet thjesht formale, veçanërisht ato që nuk ndikojnë në rezultatin e procesit të prokurimit.
- f. Vendimet e organit të shqyrtimit të ankesave, i cili nuk ka karakter gjyqësor, mund të jenë objekt i shqyrtimit gjyqësor ose i shqyrtimit nga një organ tjetër që është gjykatë ose tribunal dhe i pavarur si nga autoriteti kontraktor ashtu edhe nga organi i shqyrtimit të ankesave.
- g. Të dhënat gjithëpërfshirëse për funksionimin e mjeteve juridike, duke përfshirë të gjitha vendimet e organit të shqyrtimit të ankesave, të shoqëruara me arsyetim të plotë, publikohen pa vonesë në një faqe interneti qendrore të prokurimit publik që është e aksesueshme pa pengesë, duke siguruar qasje më të gjerë në praktikën gjyqësore përmes një motori kërkimi gjithëpërfshirës.

<sup>31</sup>Direktiva e Këshillit 89/665/EEC e datës 21 dhjetor 1989 mbi bashkërendimin e ligjeve, rregulloreve dhe dispozitave administrative në lidhje me zbatimin e procedurave të shqyrtimit të ankesave për dhënien e kontratave të mallrave dhe punëve publike, <http://data.europa.eu/eli/dir/1989/665/oj>, Direktiva e Këshillit 92/13/CEE e 25 shkurtit 1992 që bashkërendon ligjet, rregulloret dhe dispozitat administrative në lidhje me zbatimin e rregullave të Komunitetit mbi procedurat e prokurimit të subjekteve që operojnë në sektorët e ujit, energjisë, transportit dhe telekomunikacionit, <http://data.europa.eu/eli/dir/1992/13/oj>, Direktiva 2007/66/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 11 dhjetor 2007 në lidhje me përmirësimin e efektivitetit të procedurave të shqyrtimit të ankesave në lidhje me dhënien e kontratave publike, <http://data.europa.eu/eli/dir/2007/66/oj>.

**Parimi 31: Të gjitha fondet publike auditohen në mënyrë efikase nga një auditues i pavarur që ofron siguri për përdorimin e burimeve publike dhe ndihmon në përmirësimin e funksionimit të sektorit publik.**

- a. Pavarësia e Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA) dhe e drejtuesit dhe anëtarëve të tij, në të gjitha format e saj, është e përcaktuar në Kushtetutë, si dhe mbrohet ligjërisht dhe zbatohet në praktikë.
- b. Mandati i Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA) mbulon të gjitha fondet dhe politikat publike.
- c. Institucioni i Lartë i Auditimit (KLSH/ZKA) ose audituesit e tjerë profesionistë e të pavarur auditojnë periodikisht të gjitha fondet publike sipas standardeve ndërkombëtare të auditimit, nëpërmjet auditimeve financiare, të përputhshmërisë dhe të performancës.
- d. Institucioni i Lartë i Auditimit (KLSH/ZKA) ka qasje të pakufizuar në mjediset, dokumentet dhe informacionin e subjekteve të audituara për përmbushjen e duhur të përgjegjësive të tij ligjore.
- e. Organizimi, menaxhimi dhe administrimi i burimeve njerëzore të Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA) si dhe planifikimi strategjik i auditimeve dhe aktiviteteve të tjera, i mundësojnë Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA) që ai të përmbushë mandatin e tij dhe të përmirësojë vazhdimisht kapacitetin e tij institucional dhe profesional.
- f. Institucioni i Lartë i Auditimit (KLSH/ZKA) ruan procedurat e menaxhimit të cilësisë dhe etikës në nivel organizativ, sipas standardeve ndërkombëtare.
- g. Raportet e auditimit janë koncize dhe përmbajnë rekomandime të rëndësishme dhe të dobishme, dhe ekzistojnë procedura për përcjelljen e raporteve të auditimit.
- h. Institucioni i Lartë i Auditimit (KLSH/ZKA) komunikon gjerësisht për aktivitetet dhe rezultatet e auditimit nëpërmjet mediave, faqeve të internetit dhe mjeteve të tjera dhe i publikon raportet e tij në kohën e duhur.
- i. Parlamenti dhe komisionet e tij shqyrtojnë rregullisht, në bazë të një mekanizmi ekzistues, raportet e Institucionit të Lartë të Auditimit (KLSH/ZKA), marrin vendime në bazë të tyre dhe i ndjekin ato.

**Parimi 32: Qeveritë rajonale dhe vendore kanë burime dhe autonomi të mjaftueshme fiskale për ushtrimin e kompetencave të tyre duke përfshirë mbikëqyrjen financiare për të nxitur menaxhimin financiar të përgjegjshëm.**

- a. Shpërndarja e financave në nivelet e qeverisjes përcaktohet me ligj, duke garantuar të ardhura të larmishme dhe të drejta huamarrjeje, ndërkohë që zbut riskun fiskal të zhvillimit të një barre të paqëndrueshme borxhi.
- b. Mekanizmi transparent dhe i parashikueshëm i ekualizimit fiskal balancon burimet midis qeverive rajonale dhe vendore.
- c. Autoritetet publike ose audituesit e jashtëm kryejnë mbikëqyrje financiare për të vlerësuar situatën financiare të qeverive rajonale dhe vendore, si dhe për të mbështetur përdorimin efikas të financave dhe për të ndihmuar në parandalimin e çekuilibreimeve financiare.
- d. Pushtetet rajonale dhe vendore i nxjerrin pjesërisht burimet e tyre financiare nga taksat, tarifatat dhe pagesat vendore, për të cilat ata kanë kompetencë që t'u përcaktojnë nivelin.
- e. Alokimet e destinuar për qeveritë rajonale dhe vendore kanë klasifikim funksional dhe janë të kufizuara në rastet kur ka nevojë për të stimuluar zbatimin rajonal dhe vendor të politikave kombëtare dhe/ose ndërkombëtare.
- f. Burimet financiare të qeverive rajonale dhe vendore janë në përpjesëtim me detyrat dhe përgjegjësitë e tyre dhe sigurojnë qëndrueshmëri financiare dhe mbështetje tek vetja.



Lexo në  
internet

Botimi i vitit 2023

# Parimet e Administratës Publike

Parimet e Administratës Publike janë një kuadër gjithëpërfshirës i standardeve që shprehin vlera dhe sjellje që qytetarët dhe bizneset mund të presin nga administrata publike moderne. Ato janë hartuar me qëllim që të udhëzojnë administratat e zgjerimit dhe të fqinjësisë së Bashkimit Evropian (BE) gjatë përpjekjeve të tyre reformuese për të trajtuar mangësitë e administratave të tyre publike dhe për të plotësuar kërkesat e BE-së për një nga "reformat themelore" të procesit të anëtarësimit.

Parimet u zhvilluan nga SIGMA, një nismë e përbashkët e BE-së dhe OECD-së, e financuar kryesisht nga BE-ja, me kërkesë të Komisionit Evropian (KE). Parimet bazohen në legjislacionin (acquis) ekzistues të BE-së, në instrumentet ligjore të OECD-së, në standardet e tjera ndërkombëtare, si dhe në praktikat e mira të BE-së dhe të vendeve të OECD-së.

Për më shumë  
informacion, shihni



[www.sigmaweb.org](http://www.sigmaweb.org)



[www.sigmaweb.org/monitoring](http://www.sigmaweb.org/monitoring)



[www.par-portal.sigmaweb.org](http://www.par-portal.sigmaweb.org)



[www.linkedin.com/company/sigma-programme](http://www.linkedin.com/company/sigma-programme)



**SIGMA**  
Creating Change Together



A joint initiative of the OECD and the EU,  
principally financed by the EU

**Adresa postare**

OECD/SIGMA

2 Rue André Pascal 75775 Paris Cedex 16 France

✉ [sigmaweb@oecd.org](mailto:sigmaweb@oecd.org) ☎ +33 (0) 1 45 24 82 00